

Cezaevi

SELMA GÜRKAN

ALAZ ERDOST

SELÇUK KOZAĞAÇLI

YEŞİM AKIN

YEMEN ÇANKAN

F. ÖZGÜR EROL

HAYRİ DEMİR

UĞUR KARA

FIRAT AYDINKAYA

NİHAT DAĞLI

SİBEL ÇAPRAZ

MAYIS 2019 / SAYI 21

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Bu sayıda...

4

Suçlarının ağır bedeliyle
gitti Raci Tetik

7

Raci Tetik 'şereflî' olduğunu düşünerek öldü

10

Yedinci ve otuz yedinci

18

Rabia Naz'ın adaleti dört duvar arasına
kapatılabilir mi?

23

Elimiz yoksa ayağımız var

26

Tecrit: Ceza değil yönetim biçimi

34

37 yıl hapsin gerekçesi:

Haberlerinle moral verdin

39

Parıltının bedeli: Mahpus Demirtaş

48

Tecridin ötesine bakmak

58

Cezaevi hasta tutsakları iki
kere cezalandırıyor

54

Başım sessizliğe, dilsizliğe değişiyor sanki:
Z.'ye günlük/mektup

Selamlar,

Gazete Duvar yayına başladığı günden bu yana sadece enformatik içeriği değil, o içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı içeriğin üretim ve sunumuna da önem vermeye gayret etti. İnternetin sağladığı hızlı enformasyon ve bilgi akışının yararlarının yanı sıra, bir müddet sonra baş edilmesi zor bir kargaşaya, en özetle aranan şeyin bulunmasını güçleştiren bir entropiye yol açmak gibi zararlı yönleri de olduğu malum. Bu güçlüğü aşabilmek için Duvar Kitap ile başladığımız derlemelere Duvar Dibi ile devam ediyoruz. Başlangıç itibarı ile Gazete Duvar'ın Forum sayfalarında kullanılan metinlerin bir derlemesinden oluşan dergimizin yirmi biri sayısının başlığı 'Cezaevi'

Selma Gürkan, Alaz Erdost, Selçuk Kozağaçlı, Yeşim Akın, Yemen Cankan, F. Özgür Erol, Hayri Demir, Uğrur Kara, Fırat Aydınkaya, Nihat Dağlı, Sibel Çapraz ise 'Cezaevi' dosyamıza katkıda bulunan isimler.

Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Yayın Tarihi: Mayıs 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Selma Gürkan, Alaz Erdost, Selçuk Kozağaçlı, Yeşim Akın, Yemen Cankan, F. Özgür Erol, Hayri Demir, Uğrur Kara, Fırat Aydınkaya, Nihat Dağlı, Sibel Çapraz

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>
info@gazeteduvar.com.tr

Suçlarının ağır bedeliyle gitti Raci Tetik

Tetik'in de yer aldığı özel görevlilere dair anlatılacak pek çok anı mevcuttur ve hemen hemen tamamı, yargılanmayı gerektirecek suçlardır. Hepimizde biliyoruz ki ne 12 Eylül darbesinin mimarları ne uygulayıcıları ne de tetikçileri yargılanabilmiştir. Yargılanamazdı çünkü böyle bir yargılama aynı zamanda rejimin de yargılanması anlamını taşırdı.

SELMA GÜRKAN

02 MAYIS 2019

12 Eylül darbesinin laboratuvar cezaevlerinden birisi olan Mamak Askeri Tutukevi'nin uzun süre yöneticiliğini yapmış Raci Tetik işlediği suçların hesabını vermeden veremedi öldü. Arkasından çok şey söylenebilir, nitekim yolu bu cezaevinden geçen benim de içinde yer aldığım yüz binlerce insan hafızasında işkenceleri ve zulmüyle kalmıştır. Raci Tetik bütün bu uygulamaları ne tek başına deliliğinden ne de sadistliğinden yaptı. 12 Eylül'ün toplumsal muhalefeti sindirme, iktisadi, siyasi yapıtı, kamu düzenini ve çalışma hayatını uluslararası sermayenin ve emperyalist devletlerin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenleme politikasının cezaevlerine dair olanının Mamak'taki uygulayıcılarından sadece bir tanesiydi. Ama en acımasızlarından, en sadistlerinden bir tanesi. Çok kısıtlı da olsa diyalog olanağı bulunan askerlerin, komutanlarının delilik sınırındaki çılgınlarıyla ilgili anlatımları sadistliklerinin salt tutuklularla sınırlı olmadığını ortaya koymaktadır. Nitekim sonradan verdiği röportajlarda işkenceci olduğunu kabul ederek görevi gereği olduğunu söyleyecek kadar yaptığı işle sistemin bağına kuruyordu. Örneğin Milliyet'e 1988 yılında verdiği söyleşide "Ben bir işkenceciyim. Pohpohlayıp, kullandılar beni" diyen Tetik, "Mamak'ı isteyerek, severek yapmadım. Ama ben, o şekilde yapılması gerektiğine inandım. Geldiğimde görev yapılmıyordu. Başa geçtim. Örnek oldum. Talimatnameleri, kanunları uygulamaya başladım. Sıkıyönetime, askeri savcı ve hakimlere danışarak görev yaptım. Ama orası cezaeviydi. Hastane, okul, aşk gemisi ve yat kulübü değildi. Benden öncekiler iyi davrandıkları için başarılı olamamışlar. Mecburdum astlarıma inisiyatif vermeye. Verince anormal işler olmadı değil, oldu. O talihsiz olaylara ben de çok üzüldüm. Ama bu bir savaştır. Savaşta her zaman iyi şeyler olmaz." ifadeleriyle görevini de tarif etmiştir esasında.

Henüz 12 Eylül gelmeden Mamak'ta estirilen terörün doğrudan emredicisi ve uygulayıcısı idi, özel bir asker olduğu aldığı görevlerden ve uygulamalardan belli oluyordu. Örneğin tarihe 28 Ağustos operasyonu olarak geçen ve 12 Eylül'ün hazırlığı olarak sayılabilecek büyük katliamda Mustafa Yalçın'ın katledildiğine hep birlikte tanık olduk. Yüzlerce askerin, düşman kuvvetlerine saldırır gibi A blokta erkek tutukluların üzerine saldırması ve hiçbir savunma mekanizmasına sahip olmayan onlarca tutuklunun öldüresiye atılan dayak nedeniyle acı dolu haykırıları ve uğultusu o ana tanıklık eden hiç kimsenin hafızasından asla çıkmayacaktı. Kadın koğuşlarından yükselen sloganlar ve protesto seslerine karşı ateş emri verip, herkesi katledeceği tehdidini yaratacak kadar görev aşkı gözünü karartmıştı.

Bir nevi toplumu yeniden dönüştürme sürecinin bir parçası olan cezaevi uygulamalarında, ki Diyarbakır, Mamak ve Metris en özel olanlarıydı, Tetik'in de yer aldığı özel görevlilere dair anlatılacak pek çok anı mevcuttur ve hemen hemen tamamı, yargılanmayı gerektirecek suçlardır. Hepimizde biliyoruz ki ne 12 Eylül darbesinin mimarları ne uygulayıcıları ne de tetikçileri yargılanabilmiştir. Yargılanamazdı çünkü böyle bir yargılama aynı zamanda rejimin de yargılanması anlamını taşırdı. Raci Tetik yıllarca tartışıldı, ismi 12 Eylül işkencecileri arasında zikredildi ama hep korundu.

Kadın tutuklulara karşı özel yöntemler bulma konusunda bayağı zorlanmıştı kendisi. Zulmün en ağır koşullarında görece sessizliği ve itaati sağladığını düşünürken kadınlar, uygulanan zulme teslim olmayarak, deneyimleriyle, erkek koşullarıyla kısmen koordineli olarak direnmenin yol ve yöntemlerini yaratıyorlardı usul, usul. Kadın tutukluları bloklar arası ayrıştırmak için askerlere sadistçe saldırı emrini verirken, askerlere verdiği “diz çök, nişan al” emrine rağmen, kurşuna dizileceğini düşünen kadınların ve diğer koşušta ayrıştırılanların ortak slogan sesleri ve marşlarla gösterdikleri direnç karşısında kontrolü kaybederek ortalıkta oynamaktan kaçınmamıştı Tetik. Tahliye sonrası belge almaya giden ve o dönemin sembol isimlerinden birisi olan Meral Bekar'ın “Kaktüsler Susuz da Yaşar” anı kitabında yer alan anlatımında da söz ettiği, Tetik ile yapılmak zorunda kalınan özel görüşmede, “herkesi ölü balık gözüne çevirdim ama kadınlar hariç, nedir bunun sırrı?” itirafı direnişin karşısında acizliğini de göstermektedir elbette. “D Blok Meydan Muharebesi” diye andığımız bu zulmün yargılamasında bütün kadınlar olarak beraat ettik, çünkü devlet en marifetli! komutanını, askerlerini ve en saygın! kurumunu kadınların direnişiyile itibarsız hale getirmek istememişti.

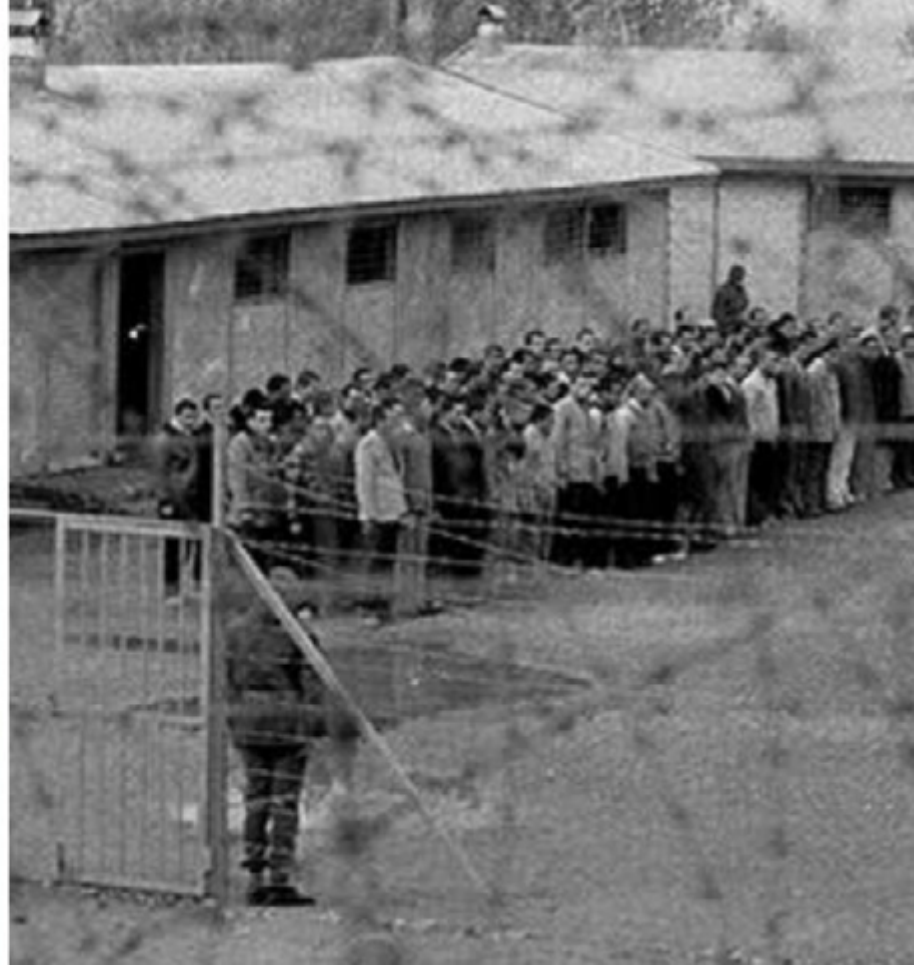
Bir nevi toplumu yeniden dönüştürme sürecinin bir parçası olan cezaevi uygulamalarında, ki Diyarbakır, Mamak ve Metris en özel olanlarıydı, Tetik'in de yer aldığı özel görevlilere dair anlatılacak pek çok anı mevcuttur ve hemen hemen tamamı, yargılanmayı gerektirecek suçlardır. Hepimizde biliyoruz ki ne 12 Eylül darbesinin mimarları ne uygulayıcıları ne de tetikçileri yargılanabilmiştir. Yargılanamazdı çünkü böyle bir yargılama aynı zamanda rejimin de yargılanması anlamını taşırdı. Raci Tetik yıllarca tartışıldı, ismi 12 Eylül işkencecileri arasında zikredildi ama hep korundu. Tek adam yönetiminin yolunu açma yolunda adım atılarak, darbelerle hesaplaşılacağı iddiasıyla yapılan 2010 referandumu sonrasında da ölüm döşeğine gelmiş Evren gibi kimi sembolik isimlerin, sembolik olarak suçlanmasıyla bu süreç geçirilmiş oldu. Tetik işlediği suçların hesabını vermeden, alacağıyla birlikte gitti elbette. Halka karşı işlenen suçlar tekil şahısların sorumluluğuyla sınırlı değildir ve esas olarak da bir siyasal sistem sorunudur. Darbelerle ve halka karşı işlenen suçlarla hesaplaşarak demokratikleşmenin sağlanması talebi bugün demokrasi mücadelesinin bir parçasıdır. Alacağımızın mahşere kalacağını sanan egemenler ve onların siyasi iktidarları yanılıyorlar, demokrasi mücadelesinin, sosyalizm mücadelesinin sürdürücüleri olarak alacağımızı tahsilde ısrarlıyız ve bu hesaplaşma mutlaka gerçekleşecektir.

Raci Tetik 'şereflî' olduğunu düşünerek öldü

Raci Tetik- Mamak Askeri Cezaevi Müdürü- eli kanlı, binlerce insanın, ailenin hayatını karartan, işkenceci Raci Tetik, 88 yaşında, "şereflî" olduğunu düşünerek öldü. Kendisinden hesap sorulmadan. Bu ayıp da bizim payımıza düşer.

ALAZ ERDOST

29 NİSAN 2019

“24 ARALIK 1981
2.30 (YARIN)

Canım Kardeşim,
Yemeği oldukça geç yedik. Türküler, yemekte, yuvada öğrendiği bir türküyü söylüyor:
“Şalvarı morlu Kezban’a bak/Tarlaya gidiyor Kezban’a bak!”
Yineliyor. Ama bir ara sözcükleri değiştirerek:
“Babaya gidiyor Kezban’a bak../ İlhan’a gidiyor Kezban’a bak.”
Böyle söylerken küşümleniyor, gülüyor. Seni anımsadığını sezdirirdiği için, gizli bir utanç duyuyor.
“Söyle çekinme kızım!” diyorum:
“Babaya gidiyor Kezban’a bak! İlhan’a gidiyor Türküler’e bak.”
Halasıyla gözgöze. Gülmüyor şimdi. Yüzüne yayılan acıyı da gizleyemiyor. Parmağıyla, bir sol gözünün, bir sağ gözünün köşesindeki yaşı siliyor.
“Ağlama ama!” diyorum. Ağlıyor.. ama
“Ağlamıyorum ki!..” diye yanıtlıyor.”
(Muzaffer İlhan Erdost- İlhan İlhan- Türküler Günlüğü)

Burada paylaştığım amcamın “canım oğul” diye başlayıp, “aralık kalan gözlerinden öpüyorum canım kardeşim” diye bitirdiği ve ablamı anlattığı mektuplardan sadece bir tanesi. Bu mektuplar sahipsiz. Bu mektuplar boşluğa yazıldı. Çünkü can oğul, güzel kardeş, kendini “şerefli” bir Türk askeri ilan eden bir kişinin emriyle öldürüldü.

Bu asker yani Raci Tetik- Mamak Askeri Cezaevi Müdürü- eli kanlı, binlerce insanın, ailenin hayatını karartan, işkenceci Raci Tetik, 88 yaşında, “şerefli” olduğunu düşünerek öldü. Kendisinden hesap sorulmadan. Bu ayıp da bizim payımıza düşer.

Kenan Evren öldüğünde yazmıştım. Şimdi bir artırıyorum: Bir insan değil o benim gözümde. İsmi de anmayacağım o yüzden. Babamın küçük bahçesinden çiçekler fışkırırken, onun mezarı olmayacak. Kanla dolu yattığı yerde çiçekler açmayacak. Ziyarete gelenlere çikolata dağıtılmayacak, çünkü giden olmayacak. Ve o hiç bir zaman “kendi mezarında kendi açan bir gül” olmayacak asla. Bu da bana yeter.

“2 HAZİRAN 1981
11.00 (23.00)

Canım Kardeşim,
Gece Türküler bizde yattı. ... Konuyu senden açarken çekiniyor, kaygılı da. Seziyorum bunu. “Beni babama götür!.” diyor, yineliyor bu özlemini.
“Olur kızım!” diyorum çaresiz.
“Niye götürmüyorsun ama?”
“Çok uzakta da onun için kızım!” Emiyor emziğini. Emziği ağzında olduğu için bazan tam anlayamıyorum söylediğini.
“Babam gelmemiş mi?” diyor. Ben öyle anlıyorum. “Yok kızım gelmemiş, annen vardı!” diyorum. Rana, anlamış olmalı ki, heyecanlanıyor. Ve Türküler, yineliyor sözünü:
“Babam ölmemiş mi?” İlk kez duyuyorum Türküler’den. Şaşkın, ne diyeceğimi bilemez halde, “O da nerden çıktı kızım?” diyorum.
“Babam ölmemiş mi?” diye yineliyor.
“Ölür mü, ölmedi elbette!” Ve yüzüne birden bir sevinç yayılıyor, bir gülüş ağzında ve gözlerinin içinde.” (Muzaffer İlhan Erdost- İlhan İlhan- Türküler Günlüğü)

İki gündür bir gülüş ağzımda. 39 yıl önce, 36 yaşında toprağa karışan babam, 39 yıl sonra kalın kara bıyıklarıyla yaşıyor. Bastığı kitapları yaşıyor. Fotoğraflardan hep gülen gözleriyle bakıyor. 39 yıl sonra, bir zalimin ölüm haberinin ardından sadece onun ismi anılıyor. İsmi yaşıyor. Bu onurlu miras yaşadığımız sürece başımızla beraber.
Baba ölür mü? Ölmedi elbette.
Aralık kalan güzel gözlerinden öpüyorum babacığım.

Yedinci ve otuz yedinci

Biz, yani "en genel anlamda" avukatlar. Her halde o 5 Nisan gününü aklıma kazıyan bu soruydu; nasıl yeniden halkın avukatı olacağız? Kendimize, birbirimize ve mesleğimize saygımızı nasıl yeniden kuracağız. Bu güzel mesleği nasıl onurlandırırız?

19 NİSAN 2019

SELÇUK KOZAĞAÇLI

Dün pazardı. Pazar gününü severim. “Bir Son Duygusu”nun Tony Webster’ı ; “Burada Hergün Pazar! iyi bir mezar taşı kitabesi olurdu” diye düşünür.(1) Biz de ara sıra gardiyanlara takılıyorz ” bize her gün pazar” diyerek. Ama dün o sakın pazarlardan değildi.

Hapishanedeki mecburi iskânımın beş yüzüncü gününü, yerel yönetim seçimlerinin sonucunu izleyerek ve İstanbul Otuzyedinci Ağır Ceza Mahkemesi’nin tarafımıza “kestiği” hapis cezalarının tutanağını okuyarak geçirdim. Haliyle hücrenin her yanında rakamlar uçuşuyor.

İşin aslında bir “5 Nisan” öyküsü anlatmak üzere oturmuşum masaya ama izin verirseniz önce uçuşanları aradan çıkaralım. Meselâ beş yüz gayet yuvarlak bir rakam.”Yaklaşık” anlamında değil de “balıketi” anlamında yuvarlak. Herhalde sonundaki iki tombul sıfırın etkisidir. Oysa on bir yıl üç ay nispeten zayıf ve asabi duruyor; bu da baştaki cılız birler yüzünden olabilir. Elimizde bir de kırk yedi virgül yetmiş dokuz var ki bunlarla kıyaslanınca, mazbata fotoğrafı için poz vermiş gibi afili bir dolgunlukta. Yüzdelik dilimde temsil ettiği söylenen dört milyon yüz yetmiş bin yüz on altı hemşehrimin gülümsemesindeki sıralı altın diş gibi göz alıcı bir ışıltıya sahip.

Unutmadan, Ankaralılar gücenmeyecekse, hem Silivri “iskânım” hem de cezayı İstanbul mahkemesinden yemem nedeniyle artık buralı sayılırım. Bundan böyle hemşehrilerimin her hali beni ilgilendiriyor anlayacağınız. Zaten “iskân” kelimesi sadece “boş bir yere insan yerleştirmek” anlamına değil, “ev sahibi yapma, yurtlandırma” anlamına da geliyor. Kısmet burasıymış diyelim.

Hayatım boyunca ne parlamento ne de belediye seçimlerine siyasal ilgi duydum. “Seçimle bir şey değiştirebilmek mümkün olsaydı zaten çoktan yasaklanmış olurdu” tespitini hafife almayın. Ama eğer sadece Emma Goldman tarzında anarşist kalmakla yetinmeyip sosyalist olmaya da niyetlenecekseniz, halkın her türlü ilgi alanınıza girmek zorunda. Seçimlerle ilgilenmiyorum deyip işin içinden sıyrılamazsınız. Ayrıca fark ettim ki, şimdilik sandıkla sınırlı olsa bile, bu güzel şehrin faşizme “gıcık vermeye” başlamış olması beni heyecanlandırıyor. Siz isterseniz hemşehricilik olarak kabul edebilirsiniz.

Ha, bir de otuz yedi var elbette hayatımızda. Pek etkileyici bir rakam olmadığının farkındayım. Vasatlığının yanı sıra sanki biraz sinsi ve sevimsiz duruyor bile denilebilir. Haydi “üç” mahkeme heyetini sayıp huylandım diyelim ; oysa yediği oldum olası, pazar günleri gibi sevmişimdir.

” Hayatım boyunca ne parlamento ne de belediye seçimlerine siyasal ilgi duydum. “Seçimle bir şey değiştirebilmek mümkün olsaydı zaten çoktan yasaklanmış olurdu” tespitini hafife almayın. Ama eğer sadece Emma Goldman tarzında anarşist kalmakla yetinmeyip sosyalist olmaya da niyetlenecekseniz, halkın her türlü ilgi alanınıza girmek zorunda. Seçimlerle ilgilenmiyorum deyip işin içinden sıyrılamazsınız. Ayrıca fark ettim ki, şimdilik sandıkla sınırlı olsa bile, bu güzel şehrin faşizme “gıcık vermeye” başlamış olması beni heyecanlandırıyor. Siz isterseniz hemşehricilik olarak kabul edebilirsiniz.”

“ Meseleyi kavramak için Flann O’Brein’in İrlanda edebiyatının şaheserlerinden sayılması gereken “Ağaca Tüneyen Sweeny” romanına bir göz atmalısınız. Bu fantastik romanın bazı karakterleri; “cüsse ve izlerine (façalarına) uygun deneyimleri olmadan yaşama başlamak” üzere, annelerinin karnından yelekli takım elbiseleri içinde, yetişkin görünümünde doğarlar. Meselenin takım elbise ve tıraşlı suratta değil, yaş alırken yılları taşıyıp, cüsemizde buna uyan izleri barındırmakta olduğunu biz biliriz. Roman kahramanları ise bu bilgiden yoksundur. “Genç adam” sıfat tamlaması ile kastettiğim bundan ibaret ”

“Canını kurtarmak için dövüşeceksen Karşısında yedi kişi görmeli düşmanın” der Atilla Jozsef ”Yedinci” şiirinde:

“Biri pazar günü dinlenen bir işçi olmalı biri, pazartesi sabahı işe başlayan...” (2)

Belâgatta “rakamla konuşmak” diye iddialı bir üslûp vardır. İyi kullanıldığında kesin, etkili ve ikna edicidir. Benim kelimelerle aram her zaman rakamlarla olduğundan daha iyiydi maalesef. Bu güzel şiiri fırsat bilip söze kaçayım o yüzden.

Yeni meskenim İstanbul’un yargı çevresinde, kanunla öngörülmuş bir Ağır Ceza Mahkemesi’ne sahibiz. İşte onun da Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararıyla oluşturulmuş otuz yedinci dairesi var. Hakkımızdaki tatsız düşüncesini açıklamış olan, eski ve mütevazı bir adlandırma ile bu ”Bidayet Mahkemesi”. Antika sıfatı hatırlama nedenim, barındırdığı tevazunun; “Küçük mahkemeleri ben yarattım, büyükleri babamdan kaldı” edâli genç mahkeme başkanımızın canını sıkma ihtimalinin hoşuma gitmesi. “Başlangıç Mahkemesi” anlamına geliyor. Her ne kadar “Bu daha başlangıç, mücadeleye devam” gibi bir tınısı da olsa; gerçekte kast edilen, Bölge Adliye Mahkemesi’nde, Yargıtay ilgili temyiz dairesinde, Anayasa Mahkemesi bireysel başvurusu incelemesinde ve nihayet Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde istihdam edilmiş yaklaşık bir buçuk düzine kadar yüksek hâkimin, bu kararı çeşitli yönlerden göz atmasını isteme hakkımız olduğu.

Yani eğer sırasıyla hepsine başvurursak, yürünmesi birkaç yıl alacak uzun bir yolun henüz başındayız. Bu gerçeğe işaret etmek üzere, cezayı verene “yerel”, ” ilk derece” veya “başlangıç” mahkemesi deniyor.

Sadece bizim değil, hakkımızda karar verirken gereksiz bir telaşa kapılmış genç adamın da düşmanca eğilimini sağlam kazığa bağlayabilmek için aynı meslek erbabının onayına ihtiyacı var.

Yeri gelmişken, kulağınızı tırmaladığını tahmin ettiğim şu “genç adam” tamlamasını da açıvereyim. Hiç şüphesiz genç olmak ayıp değil, hatta ileride değineceğim bazı gösteri sanatlarında sahne performansı açısından avantaj bile yaratır. Ayrıca otuzlu yaşların başı bir yargıç açısından hiç de “gençlik çağı” sayılmaz. Meseleyi kavramak için Flann O’Brein’in İrlanda edebiyatının şaheserlerinden sayılması gereken “Ağaca Tüneyen Sweeny” romanına bir göz atmalısınız. Bu fantastik romanın bazı karakterleri; “cüsse ve izlerine (façalarına) uygun deneyimleri olmadan yaşama başlamak” üzere, annelerinin karnından yelekli takım elbiseleri içinde, yetişkin görünümünde doğarlar. Meselenin takım elbise ve tıraşlı suratta değil, yaş alırken yılları taşıyıp, cüsemizde buna uyan izleri

barındırmakta olduğunu biz biliriz. Roman kahramanları ise bu bilgiden yoksundur. “Genç adam” sıfat tamlaması ile kastettiğim bundan ibaret (3).

Aklınıza gelebilecek bir diğer sorunun; “Hakkınızdaki kararı üç kişilik mahkeme vermedi mi? Sen niye sadece bu adamcağıza sardırдың?” olduğunu tahmin ediyorum. İşte bunun cevabı biraz karışık. Avukatlarımız arasında derin görüş ayrılığı olduğunu size “sızdırmam” gerekiyor; kusuruma bakmasınlar artık. İlk grup, hiçbir kararda, kaşını gözünü oynatacak bile olsa, tepki vermeye fırsat bulamamış iki gariban üyenin sonuçtan sorumlu tutulabilmeleri için önce “farik-mümeyyiz” olup olmadıklarının anlaşılması gerektiğini savunuyor. Tezin Türkçesi şöyle ifade edilebilir; “Mahkemede olduklarının farkındalar mı? Farklı rey verseler sonucun değişeceğini ayırt edebiliyorlar mı?” Ben de yıllarca suça sürüklenen çocuklar üzerinde çalıştığım için, yarı tıbbi yarı hukuki bir “adli tıp” uygulaması olan “farik-mümeyyiz” raporlarına ilgi duyarım. Peşinen ihtiyaç yok desem yanlış olur.

İkinci grup ise “işari rey” tezini savunuyor. Bu iki üyenin yargılama boyunca belden yukarıdaki kaslarından birisiyle jest yahut mimik anlamına gelecek bir tepki vermediğini kabul etmekle birlikte; göremediğimiz kürsü altından, örneğin tekme atarak oylarını belli etmelerine bir engel olmadığını savunuyor. Hukukumuzda belli durumlarda “işaretle” oy vermek geçerli sayılıyor biliyorsunuz. Böyle olduysa, genç başkanımızın tek başına verdiği zannettiğimiz otuza yakın ara kararda (o da evet oyu tek tük ise) yaygın ekimoz yaratacak kadar tekme yediği anlamına gelir. Benim felsefeme göre bedeli ödeyen onuru hak eder, bu nedenle her iki seçenekte de kararın mülkiyetini ve sorumluluğunu başkalarına tescil ettim.

Hani bizim “5 Nisan” hikayemiz? Aklımda; onunla bitireceğim. Ama hazır mesele hukuk-tıp ilişkisine gelmişken, sevimsiz otuz yedi rakamı bir analiz hak ediyor.

Herhangi bir yargı çevresinde, dikkate değer bir coğrafi genişleme yahut anlamlı nüfus artışı bulunmaksızın daire sayısının otuz yediye kadar tırmanmasının sebebi nedir?

İşte bu sorunun cevabında adli teşkilat hukukundan çok tıbbi onkoloji bilim dalını ilgilendirdiğini söyleyebiliriz. Nerede bir tıkanma (stasis) varsa; orada bir çoğalma, yayılma (metastaz) vardır. Hastalık vücut hücresi için geçerli olan, hastalıklı mahkeme dairesi için de geçerlidir. Hele bir de bu daireler arasında, dava seçip, doğal yargıcı eleyip, iş bitirici “başkan” sıçratırsanız, metastaz en uygun açıklamadır.

Hastalığın bilgisi nasıl hekimde ve hastada farklı niteliklere sahipse, hukukun bilgisi de meslekten hukukçuda ve “tesadüfi” özne olan sanıkta farklıdır. Mesleki kısa devre yüzünden hep avukat

“ Herhangi bir yargı çevresinde, dikkate değer bir coğrafi genişleme yahut anlamlı nüfus artışı bulunmaksızın daire sayısının otuz yediye kadar tırmanmasının sebebi nedir? İşte bu sorunun cevabında adli teşkilat hukukundan çok tıbbi onkoloji bilim dalını ilgilendirdiğini söyleyebiliriz. Nerede bir tıkanma (stasis) varsa; orada bir çoğalma, yayılma (metastaz) vardır. Hastalık vücut hücresi için geçerli olan, hastalıklı mahkeme dairesi için de geçerlidir. Hele bir de bu daireler arasında, dava seçip, doğal yargıcı eleyip, iş bitirici “başkan” sıçratırsanız, metastaz en uygun açıklamadır. ”

ağzına çalarak değerlendirme yaptığının farkındayım. Oysa ben sanığım. Sanık hakları açısından zorunlu gördüğüm bir “uzmanlık” değerlendirmesiyle bitireyim ki şu 5 Nisan hikayemiz gürültüye gitmesin.

Bir grup insan belli bir yerde, günde, saatte toplanmış konuşmuşlar ve sözler sergiliyorlar. Biz de izliyor olalım. Hatta kayıt alıp, tutanağa da bağlayalım. Bunun yargısal bir işlem olup olmadığına ban geçtim, hukukla bir ilgisi bulunup bulunmadığına karar verebilmek için uzmanlık gerekir mi? Sandığımız kadar dolaylı bir cevap yok. Uzmanı ne anladığınıza bağlı.

Roman de Fauvel’in Chalivali’sinde tarif edilen şu soytarılıklara bir bakın:

“Li un montret soncul au vent
Li autre rampen n auvent...” (4)

“Biri kışını yele gösterdi
Öteki çatıyı yere indirdi
Biri pencereyi ve kapıyı kırdı
Öteki kuyulara tuz attı
Biri yüzlerine pislik fırlattı
Gerçekten korkunç idiler ve vahşi”

Bir festival anlatılıyor. Festival soytarılıkları için antropolojideki yaygın görüş, bunların hasat sonrası şenliklerine, tarımsal döngü kutlamalarına yahut dönemsel arınma törenlerine dayandığı yönündedir. Burjuva eserlerinde bu tezlere sıkça rastlamak mümkündür. (5)

Oysa Giorgio Agamben bakın burada bir bakışta neyi tanır:

Olup biten; Germen “barışı bozma” (Friedlosigkeit) yani yasağı çiğneyen kişinin cezalandırılması veya İngiliz “eşkiya-haydut” yahut “kurtadam” (Wargus) infazı sahneleridir. Suçlu, yargılanmakta, utandırılıp korkutularak toplumdan dışlanmakta, evi tahrip edilerek meskeninden kovulmakta, kuyusu tuzlanarak cezalandırılmaktadır. Yani bu kadim hukuktur. (6)

Bunların bize, kökleri tarımsal kutlamalara dayanan masum festival circunaları gibi gelmesinin nedeni; soytarının, icra ettiği eylemle, eylemin kökenini oluşturan hukuksal evrenin bağını hiç hatırlamıyor; çünkü görmemiş, tanımıyor, bilmiyor olmasıdır. Soytarı dans etmektedir. Yaptığı şeyi yapmayı eğitimle, seyrederek veya usta-çırak ilişkisi içinde öğrenmiş olabilir. Asla bilemeyeceği şey bütün bu figüratif bütünün aslında ne anlama geldiğidir.

Şiir gerçekten çok hoş. Sizi utandırmak için “kışını açan” kişinin yirmi birinci yüzyıl sanat standartlarındaki değeri elbette tartışmaya açık. Yine de hayatında hiç gerçek mahkeme görmemiş bir soytarının, muhakeme usulü kurallarını festival circunası san-

dığı için, hukuki anlamlarını ve bağlayıcılıklarını hayal bile etmeden sahne performansı havasında canlandırması herhalde bundan daha güzel anlatılamazdı. Daha iyisi ancak bizzat görmekle mümkün olur.

Görmek yahut daha doğru bir tanımla “maruz kalmak” sizi gerçekten endişelendiriyor, eğlendiriyor ve utandırıyor. Eh, festival ruhu da bu değil midir zaten? Ama sorunumuz böylece çözülmüş olmuyor. Sanıkların “susma hakkı” olduğu gibi “antropoloji bilmeme hakkı” da var. Bu temel haklarımıza saygı bekliyoruz. Karşısında meydana gelen curcunanın, hukuk eğretilmesi yapan bir festival kumpanyası mı yoksa duruşma yapan bir mahkeme heyeti mi olduğunu sanığın daha kolay ve hızlı ayırt edebileceği yollar bulmak üzere çalışmalı bana sorarsanız.

Neyse ki olup bitenlerin geçirildiği tutanakların üzerine künye yazma alışkanlığı sayesinde etkinlik bitince, olup bitenlerin niteliği konusundaki belirsizlik azaltılmış oluyor.

Geldik “5 Nisan” hikayesine. Sona bıraktığıma bakmayın, çok kıymetli. Dünyanın en büyük ve köklü avukat örgütlerinden birisi olan İstanbul Barosu’nun kuruluş yıl dönümü. Avukatların sorunlarına ve mesleklerine adanmış bir güne dönüştürmek haklı ve isabetli bir çabadır. Hem kutlu olsun, hem de yas tutup dövüşelim.

Ben de neredeyse çeyrek yüzyıldır bu çabanın bir parçası oldum, törenlere, direnişlere, balolara katıldım; dinledim ve zaman zaman da kürsüden konuştum.

İçlerinden sadece birisinden, bana 1cüsseme uygun” derin izler bağışlamış 5 Nisan 2006 öğleden sonrasında söz ederek bitirmeme izin verin. Bugün yaşadıklarımı tam hissettiğim gibi anlatabilmek için “izi” size tarif etmeliyim. Hayatımı, taş bir plağa önce bir ağıt, sonra bir şiir ve nihayet güçlü bir marş kaydeder gibi çizen derin ve ahenkli bir iz oldu bu. Avukat Behiç Aşçı’nın müvekkillerinin ölümünü durdurabilmek için bedenini açlığa yatırdığı ve tam iki yüz doksan dört gün sonra bize avukatlık mesleğinin elde edebileceği en büyük onuru bağışlayacağı 5 Nisan 2006. Behiç bugün hücre komşum, hapis-hane arkadaşım. On üç yıl sonra bile her hafta heyecanla, onun bir Adalet Bakanı’na canını ortaya koyarak imzalattığı “Sohbet Genelgesi”nin bize sağladığı sohbet hakkını ipe çekiyoruz. Yaşamını bu uğurda yitirmiş yüz yirmi iki müvekkilimizin anısı ve arkadaşlıkları hücrelerimizi dolduruyor.

İşte bütün bunların başladığı gün, benden bir konuşma yapmam istenmişti. Ben daha genç bir adamdım, günler daha heyecanlı, daha hüzünlüydü. Konuşmaya başlarken kurduğum bir cümle nedeniyle dostlarım uzun yıllar bana takıldılar ve

“Hür” kelimesini Arapçadan alırken anlamını daraltmışız. Meyvenin artık olgunlaşıp, nihayetine erip, kendisini toplatmasına “Meyve hür oldu” diyor Araplar. “Adalet” de öyle, alırken önemli ama tek bir anlama sıkıştırmışız. Havanın ne sıcak ne soğuk olduğu ılıman bahar günlerine de “adil günler” dediklerini öğrendiğimde nasıl mutlu olmuştum; işte tam bizim adaletimizmiş bu diye...”

bu konuşmayı unutmamı engellediler. Bilmem nasıl bir telaştan konuşmaya şöyle başlamıştım: “Biz... Yani genel anlamda avukatlar...” Hep sordular, şakalaştılar, ben hâlâ düşünüyorum: Ne demek istiyordum? Ne demek ” en genel anlamda avukatlar”? Kimiz yani? John Gay, sonraları Bertolt Brecht’in ünlü “Üç Kuruşluk Opera” adlı eserinde ilk kez sahneyi sıradan insanlara sunar:

“Bir askerle denizcinin söylediği şarkıdaki gibi:
Tilki tavukları çalar, bir orospu kalbinle paramı
Kızın sandığını soyar, karın da geri kalanı,
Ama bıraktın mı avukatın elini boşta
Alır senin bütün mülkünü malını...” (7)

İşte Behiç’in bizi, mesleğimizi, geleceğimizi, meslek onurumuzu üç yüz yıllık kirden, pasaktan arındırmayı başarıp; sıradan insanların gözünde bizi yeniden saygın hale getirmeyi başaran mücadeleye katkısı. Bizi malın mülkün düşmanından can dostuna çeviren yıllar, yollar ve izler...

Biz siyasi ceza davası avukatları, biz devrimci avukatlar değil, daha büyük, daha çeşitli bir kocaman biz.

Biz, yani “en genel anlamda” avukatlar. Her halde o 5 Nisan gününü aklıma kazıyan bu soruydu; nasıl yeniden halkın avukatı olacağız? Kendimize, birbirimize ve mesleğimize saygımızı nasıl yeniden kuracağız. Bu güzel mesleği nasıl onurlandırırız?

Nedense bugünden bakınca “adalet” ve ”hürriyet” hakkında konuşmak istemişim diye hatırlıyorum. Behiç’i ziyarete gelmiş olan Yaşar Kemal’in, bana çok takıldıklarını görünce ”siz de önceden söyleseydiniz konuşturacağınızı, yazardı; böyle zamanlarda gençler kelimelerin anlamı üzerinde öyle derin düşünemez” dediğini hatırlıyorum beni teselli etmek için. Nedense hep güzel günlerdi diye hatırlıyorum.

“Hür” kelimesini Arapçadan alırken anlamını daraltmışız. Meyvenin artık olgunlaşıp, nihayetine erip, kendisini toplatmasına “Meyve hür oldu” diyor Araplar. “Adalet” de öyle, alırken önemli ama tek bir anlama sıkıştırmışız. Havanın ne sıcak ne soğuk olduğu ılıman bahar günlerine de “adil günler” dediklerini öğrendiğimde nasıl mutlu olmuştum; işte tam bizim adaletimizmiş bu diye...

Artık genç değilim.

Cüssem façalarımı onurla taşıyor. İzlerim derin.

Artık kelimelerin anlamı üzerine düşünecek vaktim var. Ken-

dimi bu 5 Nisan'da "hür" hissediyorum."Adil günler"ın yakın olduğunu biliyorum.

Biz, yani en genel anlamda avukatlar... Biz kazanacağız!

Yeter ki soytarığa tahammülümüz olmasın. Mücadele etmeyi asla bırakmayalım.

Bunlar da heyecanlı, güzel günler. İzin verin cüsseniz yaşamınıza uygun izleri sevgiyle taşıyın. İzler pahasına dövüşün, dövüşelim.

Şimdiden kazandık sayın.

(1) Bir Son Duygusu, Julian Barnes, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı yayınları, 2 Basım, 2015, syf. 65

(2) Yedinci, Atilla Jozsef, Çev. Cevat Çapan, "Yedinci Adam" içinde John Berger-Jean Mohr, Metis Yayınları, 2018

Şiir şöyle sona erer:

"Ve her şey yazıldığı gibi olursa

Yedi kişi için öleceksin

(...)

Bir kazansın diye yoksula omuz veren

Bir yıkılıncaya dek çalışan

Bir sadece durup aya bakan kişi için"

(3) Ağaca Tüneyen Sweeny, Flann O'Brien, Çev. Gülden Hatipoğlu, Everest Yayınları, 1. Basım, 2014

(4) İstisna Hali, Giorgio Agamben, Çev. Kemal Atakay, Ayrıntı yayınları, 2018, syf. 90

(5) Altın Dal, James George Frazer, "Dinin ve Folklorun Kökenleri", Çev. Mehmet H. Doğan, 1. Cilt, 2. Baskı, 2014

(6) İstisna Hali, syf. 91

(7) Edebiyat ve Suç, Vincenzo Ruggiero, Çev. Berna Kılınçer, Everets Yayınları, 2009, syf. 41

Rabia Naz'ın adaleti dört duvar arasına kapatılabilir mi?

Şaban Vatan, gözaltına alındığı 21 Mart günü suçlu, yirmi gün sonra ise akıl hastanesine zorla yatırılması gereken bir hasta olarak bizzat düzen tarafından dört duvar arasına kapatılmak istenmektedir. Bu ülkenin her bir yurttaşı olarak Şaban Vatan'ın adalet arayan sesine ses katmaz isek korkarım Rabia Naz için tırnakları ile aradığı adalet de onunla birlikte duvarların arasında kalacak.

YEŞİM AKIN

Kapatma pratiğinin bir yönetme mekanizması olarak kullanılması dört yüz yıl öncesine dayanıyor. Kapatma, iktidarın meşrulaştırılması için kullanılan asayiş yöntemlerinden en kitlesel, aynı zamanda da kapatmanın kendine özgü koşulları nedeniyle bir o kadar da bireysel olanı. Peki dört yüz yıllık süreçte kapatmanın aldığı biçimler nelerdir ve bu sorunun ötesinde Rabia Naz'ın babası Şaban Vatan'ın akıl hastanesine yatırılma talebi ile bu talebin hukuki yol aracılığıyla yapılıyor olmasının bizlere anlattığı hikaye nedir?

BİR YÖNETİM BİÇİMİ OLARAK KAPATMA PRATIĞI

Foucault, Avrupa'da (Fransa'da, Almanya'da ve İngiltere'de) on yedinci yüzyılda oldukça önemli bir değişikliğin meydana geldiğini belirtmektedir. Büyük Kapatılma olarak adlandırdığı bu değişim sürecinin nedenleri doğrudan doğruya ekonomik ve politiktir. Modern kapitalist dünyanın çalışamayan ve/ya çalışmak istemeyen, delileri, hastaları, yoksulları, eşcinselleri ve toplumda tehlike oluşturduğu düşünülen daha kimi "farklı" nitelikler taşıyan insanları kitlesel olarak kapatmaya tabi tuttuğu dönemdir on yedinci yüzyıl. Ancak on sekizinci yüzyıl sonu ve on dokuzuncu yüzyıl başında ikinci bir değişim daha gözlenmektedir: kapatılanlar kategorilenmekte, artık "akıl hastaları tımarhaneye, gençler ıslahevlerine, suçlular hapishaneye" gönderilmektedir. Kapatma yalnızca hapishane ve akıl hastaneleriyle sınırlı kalmamış, zamanla daha genel bir yönetim biçimi haline gelmiştir. Okul, kışla, fabrika gibi disipline edici iktidarların uygulandığı kurumlar kapatma uygulamasının farklı görünen ancak özdeş biçimleridir. Aldıkları form ile kapatma mekânları dönüştürücü kurumlar olarak işlevselleşmişlerdir.

Foucaultcu anlayışa göre kapatma kurumlarından ilki olan hapishanenin ortaya çıkışı aynı zamanda bir yönetme formunun da ortaya çıkışıdır. Tarihin hiçbir döneminde hapishanenin suçu azaltıcı, suçluları ıslah edici bir etkisi ve hatta buna yönelik bir amacı olmamıştır. On sekizinci yüzyıl sonlarında Avrupa'da modern hukuk sistemlerinin ortaya çıkması ile birlikte ceza ekonomisinin yeniden tanımlandığı, cezalandırma hakkının siyasal ve ahlaki açıdan meşrulaştırıldığı görülmektedir. Günümüzdeki anlamda hapishanenin doğuşunun gözlemlendiği bu dönem aynı zamanda Ortaçağ celladının yerini geniş çaplı bir teknisyenler ordusunun aldığı dönemdir. Gözetmenler, hekimler, papazlar, psikiyatrlar, psikologlar ve eğitimden oluşan bu ordu artık yeni yönetme formunun uygulayıcısı konumundadırlar.

Hem hapishanelerin hem de akıl hastanelerinin birer kapatma mekânı olarak işlev görmesi ilk olarak yoksulluğun denetlenmesi ve aylıklığın önlenmesi amacıyla kendini göstermiştir. Çitleme hareketi sonrasında büyük kentlere göç ettirilen insan yığınlarını ve yoksulluğu yönetme ile birlikte toplumsal güvenlik projesinin en geniş kapsamlı uygulama araçlarından biri kapatma pratiğidir. Neocleous'a göre, disipline etme ve zapt etme işlevinin her ne kadar kurumsal formu on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllar boyunca yeni hegemonik liberalizmin baskısı altında dönüşüme uğramış olsa da günümüze dek varlık nedenini korumuştur.

" On sekizinci yüzyıl sonlarında Avrupa'da modern hukuk sistemlerinin ortaya çıkması ile birlikte ceza ekonomisinin yeniden tanımlandığı, cezalandırma hakkının siyasal ve ahlaki açıdan meşrulaştırıldığı görülmektedir. Günümüzdeki anlamda hapishanenin doğuşunun gözlemlendiği bu dönem aynı zamanda Ortaçağ celladının yerini geniş çaplı bir teknisyenler ordusunun aldığı dönemdir. Gözetmenler, hekimler, papazlar, psikiyatrlar, psikologlar ve eğitimden oluşan bu ordu artık yeni yönetme formunun uygulayıcısı konumundadırlar."

İKTİDARIN MEŞRULAŞTIRILMASI VE PSİKOLOJİNİN POLİTİKLİĞİ

Bireyin dünyayı anlamlandırma eylemi üzerinden duygu ve davranışların ahlaki ve yasal sorumluluğunun bulunduğu kabulünde psikolojinin bir tarifleme alanı haline gelmesi modern toplumla birlikte ortaya çıkan bir gerçektir. Yirminci yüzyılda psikoloji disiplininin modern toplumun duygusal bağları aile başta olmak üzere toplumsal kurumlarda görülen olgular psikoloji aracılığıyla “bilimsel” nitelik kazanmaya başlamıştır. Sadakat, otorite, aile içi roller, suç ve suçluluk gibi kavramsallaştırmalar; ulusal, evrensel ve siyasal bağlamlar içinde psikolojinin nesnesi olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımlamanın günümüze dek şekillenmesi tarihsel düzlemde önemli kırılma noktaları ve dolayısıyla önemli nedenler barındırmaktadır. Toplumsal alanın yüzlerce yıllık gelişiminin ardından bütün bireylerin liberal yasal yollarla eşitlendiği ve aynı zamanda denetim altına alındığı bir noktaya erişilmiştir. Denetleme mekanizmasının üretilmesine içkin olarak eşit bireylere eşit normallikler ve eşit akıllar biçilmesine psikoloji disiplininin araçsallığı ile ulaşılmış; psikoloji bu işlevsellikte değil ancak en önemli sacayaklarından biri haline gelmiştir. “Sağlıklı kılınmış akıllar” ve “normallik” çerçevesinde devamlılığı gereken hep “iyi düzen” olagelmıştır. Bilimsel olarak tanımlanmış “psikolojik akılsallık”, üretici güçlerin gelişimi ve yeniden üretimi ile buna bağlı olarak ekonomik yapıların değişmesiyle, bulunduğu dönemin koşullarına göre konumlanmakta, egemen ideolojinin ihtiyaçları ve onun biçimlendirmesi doğrultusunda evrilmektedir.

Egemen akılsallığın toplumsal ve siyasal yapıda iktidar mekanizmalarının meşrulaştırılmasında önemli bir rolü bulunmaktadır. On dokuzuncu yüzyıl hem psikolojinin felsefi ve insan-bilimi temellerinden ayrılıp bir doğa bilimi niteliğiyle başat hale gelmesinin hem de Avrupada görülen yoğun politik hareketlerin, dönüşümlerin ve endüstriyel devrimin yaşandığı dönemdir. Toplumsal bir kurum olarak psikoloji bilgisi değişen yönetme pratiklerinde (gözetim, kapatma, disiplin) bizzat ve yoğun bir biçimde yer almış, yönetsel iktidarda önemli bir işlev üstlenmiştir. Cinsel haz ve pratikler, suçluluk ve cezalandırma, norm oluşumu, normallik ve akılsallık bu yeni yönetim iktidarının ağlarıdır. Psikoloji bilgisi bu ağlarda karar verici, denetleyici, eleme işlemini gerçekleştiren ve gerekirse dışlayıcı bir yetki mercii konumu üstlenmektedir.

YAKIN GEÇMİŞTEN BİR ÖRNEK: MUZAFFER SARISÜLÜK

2013 yılında Gezi Eylemleri'nde Muzaffer Sarısülük'ün oğlu Ethem Sarısülük Ankara'da bir polis tarafından başından vurulması sonucu hayatını kaybetmiştir. Bu durumu protesto etmek amacıyla Çorum Sungurlu'da bir trafonun altında ateş yakan ve bir dış polikliniğinin kapısına "Maddi Tıp Şeytandır" yazan Muzaffer Sarısülük bir gün tutukluluğunun ardından, cezai ehliyetinin olmadığını ifade eden tek hekim raporu ile serbest bırakılmıştır. Ancak yargılama süreci devam etmiş ve Muzaffer Sarısülük kamu malına zarar vermek iddiasıyla açılan iki davada 12 yıl ceza istemi ile karşı karşıya gelirken diğer yandan da savcılık tarafından, topluma zararlı olduğu gerekçeyle Samsun'da "yüksek güvenli bir hastanede" gözetim altında tutulması kararı verilmiştir. Ethem Sarısülük'ün yaşamını kaybetmesine neden olan polisin aynı dönemde beş yıl ceza istemi ile yargılanmasına karşılık Muzaffer Sarısülük'ün 12 yıl ceza istemi ile karşılaşması 2014 yılında basında yer bulmuş ve bir kamusal vicdan meselesi haline gelmiştir. (1)

Muzaffer Sarısülük'ün bu süreç sonunda savcılık tarafından hem hastaneye yatırılma hem de 12 yıl süre ile cezaevine kapatılma çifte talepleriyle karşılaşmış olması kapatmanın kendisinin amaçlanan yönetim biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki yöntemde de gerekçe "topluma zararlı olmak" şeklinde kavramsallaşmakta, akıl hastanesinin ve cezaevinin kesiştikleri bir yönetme pratiği olarak kapatma ekonomisi karşımıza çıkarmaktadır. Muzaffer Sarısülük örneği psikoloji ve hukukun yönetim edimi içinde kapatma pratiği üzerinden aldığı konumu ortaya çıkarmaktadır. Aynı kararda, kapatmada örtüşen yargıların bu konum içinde birbirini değillermiş olması çarpıcıdır.

ADALET İÇİN DİRENMEK

Şaban Vatan bir yıl önce yaşamı ellerinden alınan 11 yaşındaki kızı Rabia Naz için adalet arayan acılı bir baba. Siyasi örneklere nedeniyle katillerin iktidar tarafından korunduğu bir vakada tümüyle kendi çabalarıyla sesini duyurmaya çalışıyor. Bu süreçte karşısına çıkarılan her türlü örtbas etme, tehdit, gözetim süreçlerine direnmeye devam etmekteyken son olarak akıl hastanesine yatırılması gerektiğine dair hukuki bir süreçle karşılaştı. Giresun Sulh Ceza Mahkemesi, Şaban Vatan'ın polis marifetiyle Samsun Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne götürülmesi kararını aldı. Şaban Vatan'ın akıl sağlığının yerinde olup olmadığı kontrol edilecek. Kızı katledilmiş ve siyasi ağların içindeki katillerin korunduğunu bilen ve bu duruma isyan eden bir babanın akıl sağlığının, egemen akılsallığa ne derece tabi olduğu ve ne kadar "tehdit" içerdiği tespit edilecek.

"Muzaffer Sarısülük'ün bu süreç sonunda savcılık tarafından hem hastaneye yatırılma hem de 12 yıl süre ile cezaevine kapatılma çifte talepleriyle karşılaşmış olması kapatmanın kendisinin amaçlanan yönetim biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki yöntemde de gerekçe "topluma zararlı olmak" şeklinde kavramsallaşmakta, akıl hastanesinin ve cezaevinin kesiştikleri bir yönetme pratiği olarak kapatma ekonomisi karşımıza çıkarmaktadır."

Tüm bu çıkmazı ortadan kaldırmak elbette uzun erimli bir karşı çıkış gerekmekte. Ancak yukarıda anlatılan tarihselliğin ve daha özelde Muzaffer Sarısülük ve Şaban Vatan'ın maruz bırakıldığı kapatılma taleplerinin ifşası elzemdir. Diğer yandan suç ve akıl sağlığı tanımları sorgulanmaya mecburdur ve bu sorgulama edimi politiklik barındırmaktadır. Örneğin siyasi mahkûmların hasta olarak tanımlanması ile akıl hastalığı tanısı koyulan bireylerin ise tehlikeli ve suça eğilimli olarak görülmesi bir geçişgenliğin göstergesidir.

Şaban Vatan, gözaltına alındığı 21 Mart günü suçlu, yirmi gün sonra ise akıl hastanesine zorla yatırılması gereken bir hasta olarak bizzat düzen tarafından dört duvar arasına kapatılmak istenmektedir. Bu ülkenin her bir yurttaşı olarak Şaban Vatan'ın adalet arayan sesine ses katmaz isek korkarım Rabia Naz için tırnakları ile aradığı adalet de onunla birlikte duvarların arasında kalacak. Ancak umudum korkumdan büyük. Türkiye'de cezaevine kapatılan kişi sayısının 2006-2016 arasında yüzde 161 arttığı ve bu nüfusun 70 bin kadarının öğrencilerden oluştuğu bilgisi mevcut olsa da tüm ülkenin dev bir hapisaneye ya da akıl hastanesine dönüşmesinin ancak dirençle karşılaştığında mümkün olmayacağını iktidar kadar iyi biliyorum.

(1) Örneğin, http://todap.org/bolum_detay.aspx?yaziId=1416&bolumId=1

<http://www.radikal.com.tr/turkiye/vuran-polis-serbest-baba-sarisuluk-akil-hastanesine-1179195/>

Elimiz yoksa ayağımız var

Gömme hakkı bin yıllardır var olan, yasalarda yer almayan ve fakat toplumların belleğine kazınmış bir haktır. Bu hakkın, bir kelepçe ile sınırlı olarak kullanılmış olması aslında bu hakkın kullanılmasının engellenmesi anlamına gelir. Ölünüzün mezarına bir kürek toprak atamıyor ve ellerinizle bir demet çiçek koyamıyorsanız, ölünüzü gömemiyorsunuz, ölünüzü gömmenize izin verilmiyor demektir.

Bir yılı aşkın süredir cezaevinde tutuklu bulunan Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı, dostumuz, abimiz, meslektaşımız Av. Selçuk Kozağaçlı'nın babası Ayhan Kozağaçlı geçtiğimiz günlerde hayatını kaybetti.

Selçuk abi tutulduğu Silivri Cezaevi'nden, babasının defnedileceği Konya'ya cezaevi aracı ile yaklaşık on iki saat süren bir yolculuğun ardından gelebildi. Oysa defin ve taziye için kendisine beş saat kadar izin verilmişti. Selçuk abi babasını son yolculuğuna beş saatte uğurlamak zorundaydı. Toplamda yaklaşık yirmi dört saat sürecek bir yolculuğa karşılık, sadece beş saat.

Defin sırasında ve taziyeleri kabul ederken Selçuk abinin bir eli, bir kolluk görevlisinin bileğine kelepçeliydi. Selçuk abi babasını son yolculuğuna kolunda bir kelepçe ile uğurlayacaktı.

YEMEN CANKAN

1 ŞUBAT 2019

Basında ve sosyal medyada yankı bulan bir fotoğrafta, Selçuk abi, babasının mezarı üzerine bir kolluk memuru ile eğilmiş, kelepçeli bir vaziyette duruyor.

Fotoğrafa nereden bakarsanız bakın, içinizde biri ölüyor. İçinizden biri ölüyor. Ve gömülme ya da gömme hakkı, yas tutma hakkı ya da nereden bakarsanız bakın hep bir şeyler eksik oluyor. Ama ben şahsen o fotoğraf üzerinden bolca yapılan haksızlık, kötülük vs. dramatisasyonunu kabul etmediğimi belirtmiş olayım.

Haksızlık ve kötülük siyasal olarak bir ağırlığı olmayan tanımlamalardır bana göre. Kullanmanın da -vicdani yönü dışında- bir etkisi ne yazık ki bulunmuyor.

Gelelim benim o fotoğraf karesinden ve o fotoğrafa yansımayan bir hikâyeden anladıklarımıza...

ONLARIN ZAMANI BİZİM ZAMANIMIZ

Tunuslu bir devrimciye sevdiği kadın tarafından yazılan mektupların derlendiği John Berger'e ait ve Adan X'e adlı kitapta yer alan bir mektup, yanlış hatırlamıyorsam, şu sözlerle bitiyordu: Sana iki kez üst üste müebbet verdiklerinde, onların zamanına inanmayı bıraktım.

Bu sözün sözler arasında bir yeri var. Bu sözün bizler arasında bir yeri var. Bizler onların, yani bizi tutanların, tutsak edenlerin zamanına inanmayı çoktan bıraktık. Bizler inanmayız onların zamanına. Bizim saatimiz bir köşede ayrı ilerler. Ayrı vurur bizim alarmımız.

Selçuk abiye, beş saatlik izin verip yirmi dört saat yol yaptıran düzene de inanmayız biz. En başta Selçuk abi inanmaz bir kere. O yirmi dört saat hiçbir şeydir onun ve bizim için. Ve o beş saat belki her şey...

Beş saniye dahi olsa, bir dostuna selam vermek, o gür sesiyle herkese bir merhaba demek ona yeter de artar. Belki gerek de yoktur fazlasına.

Selçuk abinin zamanına onlar karar veremez. Onlar belirleyemez onun zamanını. Sorsanız belki tutulduğuna, tutsak edildiğine bile inanmaz Selçuk abi. Bu onun iyimserliğinden değil kararlılığı ve direngenliğinden kaynaklanır üstelik.

NEREDE ÇAĞIMIZIN ANTIGONE'Sİ

Antigone'nin hikâyesi bilinir. Kardeşine karşı giriştiği bir savaşta öldürülen ve ardından kral olan amcası tarafından cesedinin gömülmesi yasaklanan kardeşini gömmek için hayatını ortaya koyan bir kadının hikâyesidir bu. Bir bakıma hepimizin hikâyesidir Antigone.

Ölmüş babasını uğurlamasına izin verilen ve fakat bu izni gittiği yoldan daha kısa tutulan, bu izin süresince bir eli de kelepçeli bırakılan Selçuk abinin hikâyesi de biraz Antigone'nin hikâyesidir.

Gömme hakkı bin yıllardır var olan, yasalarda yer almayan ve fakat toplumların belleğine kazınmış bir haktır. Bu hakkın, bir kelepçe ile sınırlı olarak kullanılmış olması aslında bu hakkın kullanılmasının engellenmesi anlamına gelir. Ölünüzün mezarına bir kürek toprak atamıyor ve ellerinizle bir demet çiçek koyamıyorsanız, ölünüzü gömemiyorsunuz, ölünüzü gömmenize izin verilmiyor demektir.

Ve fakat siz bu engellemelere karşın, boşta kalan elinizle o toprağı o mezara atıyor ve o çiçeğı koyuyorsanız, hatta ve hatta size yedi kat yabancı bir kolluk memurunu sizinle birlikte babanızın mezarına eğilmeye zorluyorsanız, onlara karşı geliyorsunuz, direniyorsunuz demektir. İşte Antigone diri diri konulduğı kayalık mezardan bize gülümsüyor. Antigone el veriyor Selçuk abiye ve hepimize. Söz veriyor, direnin diyor.

Nerede çağımızın Antigone'si dersiniz, her yerde. Yasağın ve bu yasağa karşı koyuşun olduğı her yerde.

ELİMİZ YOKSA AYAĞIMIZ VAR

O meşhur fotoğrafta olmayan ama orada bulunan herkesin bildiğı bir gerçek daha var. Çamur...

Selçuk abinin ayağındaki botlar, o gün babasının mezarındaki toprakla buluşuyor. Toprak çamur olmuş, botlara bulaşıyor. Selçuk abi elini kullanamadığı yerde babasının toprağını ayağıyla kucaklıyor yani.

Bir yılı aşkın süredir bir hücrede tek başına tecritte tutulan Selçuk abi, ayağında babasının toprağıyla dönüyor hücrelerine. Hani tecrit, hani yasak deniyor ya iki ayağıyla birden deliyor o. Ve o gece babasının toprağıyla kalıyor.

O toprak ki kuruyup toz olacak, havaya karışacak. Selçuk abi bir kısmını soluyacak. Selçuk abi babasını biraz da soluyacak. Hani tecrit, hani yasak deniyor ya nefesiyle deliyor o.

Yani demem o ki dostlar, babamızla, babamızın toprağıyla hemhal olmak için taşıdığımız can yeter bize, el ve ayak da gerekmez. Çıkmadıysa canımız, bize henüz yasak yok. Bize tutsaklık, bize tecrit yok.

Ve yine demem o ki, bir fotoğrafın anlattıklarından fazlası vardır bir fotoğrafın arkasında. Onu yalnız bilenler bilir. O fotoğrafı çekenler, o fotoğrafta yer alanlar ve benzer fotoğrafları çekilenler bilir. Herkes bilmez, bir taraf bilir, bir tarafın insanları bilir. Onlar bilmez, biz biliriz.

“ Ve fakat siz bu engellemelere karşın, boşta kalan elinizle o toprağı o mezara atıyor ve o çiçeğı koyuyorsanız, hatta ve hatta size yedi kat yabancı bir kolluk memurunu sizinle birlikte babanızın mezarına eğilmeye zorluyorsanız, onlara karşı geliyorsunuz, direniyorsunuz demektir. İşte Antigone diri diri konulduğı kayalık mezardan bize gülümsüyor. Antigone el veriyor Selçuk abiye ve hepimize. Söz veriyor, direnin diyor. ”

Tecrit: Ceza değil yönetim biçimi

İmralı Adası, sadece cezaevinin inşa edildiği bir adayı değil, yeni bir ceza uygulamasının devreye konulduğu bütün bir sistemi ifade etmektedir. Adanın tamamı bu sisteme dahildir. Bu nedendir ki ada tamamen insansızlaştırılmış; çevresi ve hatta üzeri kilometrelerce yasak bölge ilan edilmiştir. Metaforik olarak da ada, bir istisna kurumuna en uygun coğrafik şekli oluşturur. Ada ne içeridir ne dışarı, esas özelliği bağlantısızlığıdır.

Tecridi negatif anlamıyla bir kural ve yasaklama hali olarak ele alan tutum, iktidarı ve politikayı hukukla açıklamaya çalışan bir çaba olarak yetersiz kalmakta. Bu nedenle tecrit kavramını, pozitif yüklenimleriyle bir iktidar ve yönetim tekniği olarak değerlendirmeyi denemek faydalı olabilir. Bu aynı zamanda içinde bulunduğumuz söylem düzleminin yetersizliğinin de bir eleştiri/özeleştirisidir.

İmralı tecridinin hukuk-politiği nedir? Olanca başarısızlığına rağmen neyi üretmekte, ne salgılamakta, neye yaramaktadır?

Cezaevleri bu ülkenin büyük hukuk-politik yapılarından biridir. Cezaevleri sistemi, ceza (özgürlükten yoksun bırakma) ile ıslah (buna dönük mekanizmalar) kaidelerine oturmuş görünen

F. ÖZGÜR EROL*

yapılar iken, infaza dönük düzenlemeler zorunlu bir tür hukuksal sözleşmeyi andırır. Bu sözleşmenin bir tarafında infazın öznesi kılınmış mahpusların bazı tavır ve davranışları sergilemesi karşısında bir dizi ödül, vaat ya da yaptırım seçenekleri konumlanır. Örneğin, mahpus “iyi hal” gösterecek davranışlar sergilerse ziyaret saatleri artabilir, bazı ek olanaklar tanınabilir. Tersinden negatif davranışlar ise var olan hakların da daraltılacağı, hücre hapsine dek varabilecek uygulamalara neden olabilir.

İmralı böyle bir cezaevi sistemi içinde midir? İmralı, bu yönüyle hiçbir dönem böylesi hukuksal bir sözleşmenin işlediği bir mekân olmadı. Yapısında taşıdığı asimetrik özellik, onu başından itibaren hukuk-dışı ya da hukuk-karşıtı diyebileceğimiz bir konuma yerleştirdi. Teknik, fiziki, hukuksal düzlemde cezaevine bağlı ya da bağımlı olmayan, onun uzantısı olmayan ama ondan tam bağımsız da olmayan!

İmralı en başından beri etkili ve yeni, istisna bir iktidar tekniğiydi. Bu iktidar tekniğinde hukuksallık hiçbir zaman tam olmayan fakat tamamen de iptal edilmeyen bir askıya alma halinden muzdariptir. Agamben’in “kampta olup-bitenlerin yasal olup-olmadığı yolundaki tüm sorular anlamsızdır” tespiti, ada için de geçerlidir. İmralı’nın hukukla olan ilişkisi, hukukun askıya alındığı yer olmasından ibarettir.

İmralı Adası, sadece cezaevinin inşa edildiği bir adayı değil, yeni bir ceza uygulamasının devreye konulduğu bütün bir sistemi ifade etmektedir. Adanın tamamı bu sisteme dahildir. Bu nedenledir ki ada tamamen insansızlaştırılmış; çevresi ve hatta üzeri kilometrelerce yasak bölge ilan edilmiştir. Metaforik olarak da ada, bir istisna kurumuna en uygun coğrafik şekli oluşturur. Ada ne içeridir ne dışarı, esas özelliği bağlantısızlığıdır. Yirmi yılı bulan fiziksel izolasyon için bir kısımdır. Bu bağlantısızlık ve yalıtılmışlık politikası, ölüm ve yaşamın sınırlarında tutmayı ifade eder. Toplumdan yalıtılmışlık vardır ancak egemen düzen ile bağlantı kesilmez, aksine olağan yasa uygulamasından çok daha yoğun bir bağlantı hali söz konusudur. Bir yanda mutlak iktidarın her zerresinde hissedildiği detaylar, diğer yanda hukuk düzeninin terk ettiği bir eşikte sürdürülmeye zorlanan hayatlar... Adaya giren herkes (görevliler de dahil olmak üzere) mevcut sisteme tabi olmak zorundadır. İstisna kendi içinde istisna kabul etmez.

İmralı ile sistem Öcalan’ı sadece “güvenlik” öncelikli bir mekâna yerleştirmede; onu ayırmayı, farklılaştırmayı, tekilleştirmeyi, çözümlenmeyi ve ayrıştırmayı hedefledi. Sistemin bu biçimdeki kuruluşu ağır cezalandırma, inti-

“İmralı en başından beri etkili ve yeni, istisna bir iktidar tekniğiydi. Bu iktidar tekniğinde hukuksallık hiçbir zaman tam olmayan fakat tamamen de iptal edilmeyen bir askıya alma halinden muzdariptir. Agamben’in “kampta olup-bitenlerin yasal olup-olmadığı yolundaki tüm sorular anlamsızdır” tespiti, ada için de geçerlidir. İmralı’nın hukukla olan ilişkisi, hukukun askıya alındığı yer olmasından ibarettir.”

kam alma, itaate zorlamaya indirgenemez (bu unsurları da içermekle birlikte). Esasen ayırmaya, dağıtmaya, araçsal kılma çabasına dönük bir düzenlemedir.

İşte tam bu açıdan tecrit sistemi bir cezalandırma rejimi değil, bir YÖNETİM TEKNİĞİDİR.

Bu tekniğin bir yönü olarak tüm aile, avukat, heyet görüşmelerinin dinlenerek kaydedilmesini; adadaki mahpusların kendi aralarındaki sohbetlerinin dahi gizli/açık kaydedilmesini, günlük yaşamın oda içinde 24 saat gözlenerek kaydedilmesini, günlük tıbbi kontrolleri düşünebiliriz. Bunlar sadece birer güvenlik tedbiri ya da ıstırap araçları değildir. Bunlar etkili bir bilgi toplama, biriktirme, analiz ve geri dönüş/karşı-politika süreçlerini içeren yönetsel tekniklerdir. Ondan bilgi edinmek ve ona dair bilgi edinmek gibi ikili bir işlevselliğe sahiptirler.

Bu bilgilere sahip olma ve analiz edebilme ayrıcalığı, bu işi yapanların mutlak iktidarındır (ve kolay kolay paylaştıkları görülmez).

Yönetim tekniğinin diğer bir uzanımı ise karşının bilgi edinme yollarının yönetimidir. Örneğin İmralı'da 15 yıl boyunca (her cezaevinden farklı olarak) TV verilmedi. Yanında 3 kitaptan fazla bulundurması çok uzun süreler kabul edilmedi. Yine çok uzun süreler gazeteler seçilerek, geciktirilerek, biriktirilerek ve sansürlenerek verildi; neyi bilmemesi gerektiğinin seçimi. Avukat görüşmeleri takibata uğradı, davalar açıldı. Avukat görüşmelerinde sarf ettiği cümleler gerekçe gösterilerek 200 güne yakın hücre cezası uygulandı. Avukatlar görüşmelere giderken siyasi ya da bağımsız heyetler, heyetler görüşmelere giderken avukatlar götürülmedi. İmralı'nın ilk 15 yılında var olan bir uygulama tüm bunların simgesi gibiydi aslında: Öcalan'a odasında dinleyebileceği bir radyo verilirken, radyonun kanal ayar düğmesi resmi devlet kanalına sabitlenerek kırılmıştı. Tek kanallılık İmralı'nın her döneminde özenle muhafaza edildi.

İmralı'da kurulan bu sistem için üstten dayatılmış, kurulanmış, önceden hesaplanmış bir sistemdi demek de mümkün değil. Kuşkusuz daha başlangıcında oradaki çoğu detay, Öcalan üzerinde belli başlı hedeflere ulaşmayı uygun kılacak şekilde düzenlenmişti. Fakat giderek kendini üreten, genişleten, diğer toplumsal pratiklere uygulanırlığa dair fikir haline gelerek kendini yaygınlaştıran ve hâkim kılan bir yönetim tekniği haline geldi.

Tüm bunlara rağmen eğer İmralı'ya bir hukuk aygıtı diyecek isek, şunu söylemeden edemeyiz: Türkiye'deki gerçek iktidar ve yönetim biçiminin bir prototipi olarak hukuk

kurumudur. İmralı'nın olağan hukuk rejimi içinde yirmi yıl olağanüstü bir alan olarak varlığını sürdürmesi, olağanüstü-lüğün/istisnanın yaygınlaştırılmasının çekirdeğini oluşturmasını sağladı.

Olağan hukuka “demokratik” görünümü kazandıran şematik ilkeler ilkin orada askıya alındı: Biçimsel eşitlik, yasallık/nesnellik.

1. Biçimsel Eşitlik: Yasalara eşitlik değerini kazandıran şey öznelerle karşı kör, herkes için aynı olması idi. Türkiye'nin son çeyreğinde “kişiye özel yasa” uygulaması İmralı'da başladı. Hakların düzenlendiği temel maddelerin sonuna ek paragraflar yerleştirilerek “Öcalan yasaları” olarak anılacak istisna hükümleri üretildi. Bu istisna hükümler sürekli ve sadece adada uygulandı. Örneğin kural, avukat görüşmesinin gizli olmasıydı. İstisna ve sadece adada uygulanan ise tüm avukat görüşmelerini bir yetkilinin dinlemesi ve kayıt altına almasıydı. Kural, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin adil yapılmadığına hükmettiği yargılamaların yenilenmesiydi. İstisna ise Öcalan'ı dışta bırakacak şekilde tarih sınırı konulmasıydı. 2005 yılında ceza kanunlarında ağırlaştırılmış müebbet cezası düzenlenir düzenlenmez, bu statüye sokulan yüzden fazla mahpusun infaz rejimi bir gecede değişti; kaldıkları koşullardan alınarak tek kişilik hücrelere yerleştirildiler. Bu da İmralı uygulamasını meşrulaştırma ve yayma amaçlıydı. İstisna üretim makinesi o denli hassaslaşmıştı ki, yapılan her yasa düzenlemesi ada sistemini etkileme testinden geçirilmekteydi. Bu bir dışta bırakma testi, dışlayarak sistemi sürdürme kültürüne dönüşüyordu. Çarpıcı bir örnek de 2011 yılında çıkarılan öğrenci affı ile ilgiliydi. Öcalan'ın öğrenci affından yararlanma olasılığını titizce hesaplayan devlet aklı, bütün siyasi nedenli terk ve uzaklaştırmaları af kapsamı dışında bırakıyordu. Bu “olağanüstü” gerekçeyle başlayan uygulama, sonraki tüm öğrenci afflarında siyasi nedenli uzaklaştırmaları dışta bırakan bir af yasası tekniğine dönüştü. 10-15 yıl varlıklarından pek de rahatsızlık duyulmayan bu kişiye özel düzenlemeler, son iki yılda KHK'ler ile genel bir yasa tekniği haline gelmiş oldu: Belirli kişiler ya da topluluklara özel yasal düzenlemeler.

2. Yasallık/Nesnellik: 2005'den itibaren İmralı'daki tüm avukat görüşmelerine bir görevli katıldı ve kayda aldı. Bu kayıt işlemi, yasada bulunmayan bir uygulamaydı. İnfaz yasasındaki “şüphe halinde avukatların belgelerine el konulabilir” hükmü (m. 59/4) yorumla genişletilerek uygulandı. Oysa hukukta istisnalar yorumla genişletilemez, ancak özgürlükler genişletilebilirdi. Yine pek kimse umursamadı. 2011 Temmuz'dan sonra ise İmralı'ya hiçbir avukat alınmadı, tamamen kapatıldı. Yargısal ya da hukuksal bir karara dayanmıyordu avukat yasağı, belirli bir mercideki bir idarecinin kararıydı

“İmralı tarzı yapıları, ceza hukuku politikasında bir paradigma değişimi olarak görebiliriz. Nedir bu değişim? II. Dünya Savaşı sonrası kurulan ve devletlerin sınırsız güç kullanımını sınırlama iddiasındaki küresel insan hakları söyleminden kopuş alanlarını üretmek! Bunun dünyada çarpıcı bir son örneği daha var: Guantanamo. 2002 Ocak ayından itibaren ABD'nin ilan ettiği “terörle savaş” konsepti doğrultusunda dünyanın çeşitli yerlerinden kaçırılan El-Kaide, Taliban vb. cihatçı savaşçılar olduğu iddia edilen kişiler ABD'nin Küba'da yüz yıldır kiraladığı -ya da fiilen işgal ettiği diyelim- askeri Delta kampına getirildiler.”

sadece. Yani idari bir kararla bir cezaevine avukat girişi yasaklanmış oldu. Yasallığın yerini idari karara bıraktığı bu teknik de kendini hızla yönetimselleştirdi. 2015-2016'da onlarca il ve ilçede ilan edilen sokağa çıkma yasaklarını hatırlamak yeterli. Adı konulmamış OHAL ilanlarıydı bunlar ve nasıl ilan edildiler? Hangi yasallığa dayandılar? İl İdaresi Kanunu'nda bir madde vardı: 11/C2 (1). Bunu “geniş” yorumlayıp idari bir kararla (Valilik kararı) şehirlere giriş-çıkışları yasakladılar, şehirler tecrit edildi; milyonluk bir nüfusun neredeyse tüm anayasal hakları idari bir kararla askıya alınmış oldu.

İşte bahsettiğimiz yönetim tekniği budur. İmralı'da uygulanan taktik ve tekniklerin tüm topluma yaygınlaştırılmasından kastımız da budur. Hukuksal söylem kuşkusuz güvenli ve meşruluğu kuvvetli bir söylem alanı oluşturuyor. Ancak bununla sınırlandığımız müddetçe yüzeysel ve negatif bir dilin de kurbanları oluyoruz. Zira hukuksal olmaktan vazgeçmiş ya da buna son vermeye karar vermiş bir iktidar yapısı ile karşı karşıyayız. Bu vazgeçişin nüvelerinin en azından son çeyrek yüzyılda İmralı'da oluştuğunu savunuyorum. Acil gördüğü durumlarda hukukun üstünlüğünü askıya alan bir egemenlik biçimi, olağanüstü yetki gücü ile işleyen bir iktidar söz konusudur. Bu yetki kuvveti bölünmemektedir ve idarecilerin elindedir, hatta hukuk erkini de onlar üstlenmişlerdir.

İmralı tarzı yapıları, ceza hukuku politikasında bir paradigma değişimi olarak görebiliriz. Nedir bu değişim? II. Dünya Savaşı sonrası kurulan ve devletlerin sınırsız güç kullanımını sınırlama iddiasındaki küresel insan hakları söyleminden kopuş alanlarını üretmek! Bunun dünyada çarpıcı bir son örneği daha var: Guantanamo. 2002 Ocak ayından itibaren ABD'nin ilan ettiği “terörle savaş” konsepti doğrultusunda dünyanın çeşitli yerlerinden kaçırılan El-Kaide, Taliban vb. cihatçı savaşçılar olduğu iddia edilen kişiler ABD'nin Küba'da yüz yıldır kiraladığı -ya da fiilen işgal ettiği diyelim- askeri Delta kampına getirildiler. Bunların turuncu tulumlar giydirilmiş, ayakları prangalı, elleri kelepçeli, gözleri bağlı, diz çöktürülmüş, dikenli teller arasındaki görüntüleri basına yansıdı. ABD, bunları savaş esiri kabul etmiyordu. Yine ABD egemen toprakları sınırlarında bulunmadıkları için, ABD vatandaşlarının yararlanacağı insan haklarından yararlanabileceklerini de kabul etmiyordu. Yasal bir mahkeme kararıyla tutuklanmamışlardı; ABD Başkanı'nın yönetsel bir kararıyla “terörist” kabul edilerek orada tutuluyorlardı. Mahkemeye çıkarılmıyorlardı, avukata erişim hakları yoktu, aileleri onlara erişemiyorlardı, değişik işken- ce pratikleri uygulanıyordu. Bütün bunlar yirminci yüzyıl boyunca “çiğnenemez” ilan edilmiş temel hakların tamamının inkârıydı.

Aslında Guantanamo girişimiyle yapılan şeyi 2002 Mart'ında Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı John Yoo açıkça ifade ediyordu: “Yönetimin yapmaya çalıştığı şey, yeni bir hukuk rejimi yaratmaktır.” (2)

Bununla birlikte açılmış davalarda ABD Federal Mahkemeleri, söz konusu kişilerin başvurularını karara bağlamaya yetkili olduklarını kabul eden kararlar almaya başladılar. Ulusal Savunma Avukatları Birliği üyelerine, kurallar yeterli ve etik bir temsili imkânsız kıldığı için suçlanan kişileri herhangi bir duruşmada temsil etmelerinin etik dışı olacağını bildirdi. (3) İngiltere Temyiz Mahkemesi, Guantanamoda hapsedilen İngiliz vatandaşının (Feroz Abbasi) açtığı davada, kişinin “HUKUKİ BİR KARA DELİKTE” keyfi biçimde hapsedildiğine karar verdi(4).

Bu tarihten sonra Guantanamo için “hukuki bir kara delik” belirlemesi sıklıkla kullanılır oldu. En başa dönersek, paradigma değişimi ya da yeni hukuk rejimi denilen şey, tam da hukuki kara delikler yaratmaya odaklıdır. Başkanlar ve siyasetler değişir, günler ve mevsimler değişir, hayatlar ve kuşaklar değişir; tüm bunların kıyısında kara delikler varlıklarını sürdürür! Ve bir kara delik her zaman yayılma, yutma meylindedir. Bazen bir cezaevi, bazen bir toplama kampı, bazen bir bölge, bir şehir, bazen de bütün bir ülke kara deliğe dönüşebilir!

“Olağanüstü halin hukuk için taşıdığı anlam, mucizenin ilahiyat için taşıdığı anlama benzer.” (Carl Schmitt, Siyasal İlahiyat 6) Daha mükemmel bir tarif olamazdı! Bütün kelimeler silindiğinde toplumun hafızasında kalıcı olan mucizeler olacaktır. Mucize doğaya ya da topluma uygulanan insanüstü bir şiddete dayanır ve bu öyle bir şiddettir ki, gücünü salt uygulayıcının kararından alır. Kendini tekrar eden kurallaşmış düzende istisnai bir durum yaratarak yeni bir kudret hali üretir. Tüm bu hukuk-politik, yönetsel tekniklerdir İmralı’yı bir güç merkezi haline getiren.”

Tam da bu nedenle modern insan hakları söylemi ve aygıtları, Guantanamo gibi İmralı sorununa da etkili bir yaklaşım sergileyememektedir. İnsan hakları söylemi, insan bedenini eziyete karşı korumaya odaklıdır. Ancak örneğin bu insan ve bu beden etrafında örülen gözetleme, bilgilenme, bilgilendirmeme, yönetmeye çalışma, yönetilemez kılma tekniklerine sessizdir, yanıtızdır, hatta maalesef bazen ortağı ve eklentisi haline gelmeye adaydır.

Örneğin CPT diye bir kurum ve onun Mart 2018’de yayınladığı bir İmralı raporu var (5). Bu raporlar çok akılcı, diplomatik ve hukuksal görünse de temel bir şeyin eksikliğinden muzdarip: Ruhsuzluk ve moral/etik değerlerden yoksunluk! Var olanı sorgulamak yerine akılla inceltmiş öneriler sunarak, İmralı tekniğinin profesyonelleştirilmesine katılmaktalar. Şu rapordaki rasyonel ve hukuksal önermelere dikkat edelim! İmralı’da avukat görüşmelerinin “hava durumu”, “gemi arızası” gibi gerekçelerle iptal edilmesine inanmamızı beklemeyin diyor hükümete. “2013 yılında olduğu gibi bu kısıtlamalar Türk kanununda herhangi bir zemini olmaksızın uygulanmaktadır” diye de ekliyor (yani kanunsuz bir kısıtlama olduğunun ayırdında). Ve öneri yapıyor: “Heyet avukatın ... talimat iletilmede bir araç olarak kullanıldığı iddiası temelinde spesifik bir avukata erişim konusunda istisnai durumlar olduğunda bir başka bağımsız avukata erişimin sağlanmasını” öneriyor. Yani “siz idareciler yasal bir hakkı hangi yetkiyle kısıtlarsınız?” demiyor; daha rasyonel davranın, zevahiri kurtarın, “bağımsız bir avukat” gitsin diyor. “Bağımsız” bir avukat!

Bir diğer Avrupa Konseyi kurumu olarak AİHM’in tutumu da benzer meyildedir. 2011 Temmuz ayından itibaren İmralı avukat görüşmelerine tamamen kapatıldığında, avukatlar bu durumu 2011 Ekim ayında bir başvuru olarak AİHM’e taşıdı ve öncelikli görüşülme talebi de mevcuttu. Aradan geçen yedi yılda tecrit ve avukat yasağı halen devam ediyor. AİHM ise bu konuda bırakalım bir karar almayı, yedi yıl içinde başvuruyu prosedür gereği hükümete göndererek yanıt isteme çabasına dahi girmiş değil. AİHM’in 2010 sonrası tutumu, Roboski ve sokağa çıkma yasakları kararları ile İmralı karar(sızlık) hali başka bir yazının konusu edileceğinden bu kadarını belirtmekle yetinelim.

“Olağanüstü halin hukuk için taşıdığı anlam, mucizenin ilahiyat için taşıdığı anlama benzer.” (Carl Schmitt, Siyasal İlahiyat 6) Daha mükemmel bir tarif olamazdı! Bütün kelimeler silindiğinde toplumun hafızasında kalıcı olan mucizeler olacaktır. Mucize doğaya ya da topluma uygulanan insanüstü bir şiddete dayanır ve bu öyle bir şiddettir ki, gücünü salt uygulayıcının kararından alır. Kendini tekrar eden kurallaşmış düzende istisnai bir durum yaratarak

yeni bir kudret hali üretir. Tüm bu hukuk-politik, yönetsel tekniklerdir İmralı'yı bir güç merkezi haline getiren.

Orada gerçekleşen de bu kudret halinin, bu güç hatlarının okunması, analizi ve koparılarak tersinden bir direnme hattına çevrilmesidir. İmralı sisteminin 20 yılı; davranışları yönetme üzerine kurulu bir iktidar tekniği ile kendini yönetilemez kılmaya odaklı bir direnme pratiğinin çarpışma tarihidir! Davranış ve söz gücünü ÖNGÖRÜLEMEZ kılmaya dayanır bu pratik; kendini YÖNETİLEMEZ kılmak böyle bir şeydir. Ki bu da başka bir yazının konusu olmaya adaydır.

Dolayısıyla sadece bir kurum olarak İmralı'yı ve onun hukuksal statüsünü eleştirmekle yetinirsek, başarılı olsak dahi aynı amaç ve etkilere sahip başka bir kurum ya da tekniğin onun yerini almasını izlemekle yetinebiliriz. İmralı tecridinden çıkış, İmralı statüsü ve İmralı tekniğinin hukuksal politik düzlemde lağvıyla mümkün olabilir.

(1) (Madde 11/ C) İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindedir. Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır. Bu hususta alınan ve ilan olunan karar ve tedbirlere uymayanlar hakkında 66 ncı madde hükmü uygulanır.

(2) Bkz Philippe Sands-Hukuksuz Dünya-Alfa-Çev. B. F. Çallı, Nisan 2016 İstanbul, s.242-243

(3) A.g.e. s.248

(4) A.g.e. s. 261

(5) <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-publishes-report-on-imral-prison-turkey->

(6) Schmitt Carl- Siyasal İlahiyat – Çev. Emre Zeybekoğlu-Dost Kitabevi- 2016- s.42

7 yıl hapsin gerekçesi: Haberlerinle moral verdin

Gazeteciliğin her türlü baskıyla karşı karşıya kaldığı günümüz koşullarında hem “içeride” hem de “dışarıda” gazeteciliğin “tutuklu” hale getirildiği bir ortamda tartışmamız gereken daha elzem bir konu var. Aynı zamanda hepimizi bekleyen ve bizleri de çepeçevre sarabilecek tehlikeli bir yaşanmışlıktan sizi haberdar etmek istiyorum. Sadece bir örnek... Seda Taşkın.

Yılların deneyimli gazetecisi Kadri Gürsel'in gazetecilik yaşamına ve tutuklanma sürecine dair kaleme aldığı “Ben De Sizin İçin Üzgünüm” isimli kitabının yayınlanmasıyla birlikte gazetecilik mesleğinin geleceğine dair önemli tartışmaların da fitili ateşlendi.

Gürsel'in kitabında bahsettiği “profesyonel gazetecilik” söylemi elbette ki “demokratik ülkelerde” gazetecilik mesleğinin geleceği için elzem bir tartışmanın kendisiydi. Lakin Türkiye'nin bugü-

HAYRİ DEMİR

01 ARALIK 2018

nünü göz önüne getirdiğimizde Gürsel'in deyimiyle "Gazeteci dava insanı değildir, hak mücadelesi için gazetecilik yapılmaz" tartışmasının ötesine bir kapı açmak gerekiyor.

Elbette gazetecilik Gürsel'e göre "dava insanlığı" olmayabilir, ancak "kamu yararı" gibi mesleğin en zor ve merkezinde duran bir hususu da göz ardı edemeyiz: "Kimin davası" ya da "kimin yararı"...

Gürsel'e göre "Gazeteci hak mücadelesi için gazetecilik yapmaz" denilen Türkiye'de Gazeteciler Sendikası'nın 8 Kasım tarihli güncel raporuna göre 145 gazeteci cezaevinde. Cezaevinde olmayıp da mesailerinin büyük bölümünü adliye koridorlarında geçirmesine rağmen, onlarca gazetecinin de mesleğinin gereğini yerine getirme çabası içerisinde olduğu da bilenen bir gerçek.

İlk kez bu kadar yoğun gazeteci yargılamasıyla karşı karşıya kaldığımız bir dönemde, bu yargılamalar ve elbette her gazetecinin yargılaması ayrı ayrı bir çalışma-yazı konusu olmalı. Bir dönem bu listelerde ismi olan Gürsel'e göre bu gazetecilerin bir bölümü "aktivist" gazeteci de olabilir ya da "ana akım" olmayıp, "alternatif" de olabilir.

Yazının genel hattından çıkmamak için "profesyonel gazetecilik" ya da "aktivist gazetecilik" tartışmasını burada bir kenarda tutalım.

Gazeteciliğin her türlü baskıyla karşı karşıya kaldığı günümüz koşullarında hem "içeride" hem de "dışarıda" gazeteciliğin "tutuklu" hale getirildiği bir ortamda tartışmamız gereken daha elzem bir konu var. Aynı zamanda hepimizi de bekleyen ve bizleri de çepeçevre sarabilecek tehlikeli bir yaşanmışlıktan haberdar etmek istiyorum.

Sadece bir örnek... Seda Taşkın.

Gazeteciliğinin iki yılını Ankara'da geçirdikten sonra yolu Van'a düştü. Sadece Van'la sınırlı kalmadı; Ağrı, Bitlis, Hakkari'ye giderek kimi zaman tandır başında bir kadının kimi zaman dondurucu soğuğa rağmen dolmuşun tepesinde okula gitmeye çalışan çocukların haberini yaptı.

Aralık 2017'de ise Muş'a gitti. O günlerde Muş'un Varto ilçesinde 78 yaşındaki Sise Bingöl, "örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek" suçlamasıyla 4 yıl 8 ay hapis cezası almış ve tutuklanmıştı. Bu arada Sise Bingöl halen Tarsus Cezaevi'nde tutuklu bulunuyor. Seda da Sise Bingöl'ün yakınlarıyla Varto'da röportaj yaptıktan sonra Muş'a döndü. Kent merkezinde bir mağazadayken kendisini takip eden sivil polislerce kimlik kontrolü ve üst aramasına maruz kaldı. Polisler üstünde "suç şüphesi"

"Gazeteciliğin her türlü baskıyla karşı karşıya kaldığı günümüz koşullarında hem "içeride" hem de "dışarıda" gazeteciliğin "tutuklu" hale getirildiği bir ortamda tartışmamız gereken daha elzem bir konu var. Aynı zamanda hepimizi de bekleyen ve bizleri de çepeçevre sarabilecek tehlikeli bir yaşanmışlıktan haberdar etmek istiyorum."

uyandıracak bir şeyi bulamayınca oradan ayrıldı. Ancak bunun üzerinden henüz saatler geçmeden bu kez cep telefonundan Muş Emniyet Müdürlüğü'nce arandı. "İmzalaman gereken bir evrak var" denilerek emniyete çağrıldı.

Seda da emniyetin yolunu tuttu. Çünkü gazetecilik yapıyordu ve bu suç değildi, kaçmasını gerektirecek bir durum yoktu. Daha emniyete varmadan, zırhlı araçla önü kesildi ve gözaltına alındı. Götürüldüğü emniyette çıplak aramaya maruz kaldı. Gözaltı gerekçesi "hakkında ciddi ihbar var" olarak kayıtlara geçti. Birkaç gün sonra çıkarıldığı mahkemece serbest bırakıldı, ancak savcılığın itirazı üzerine 22 Ocak 2018'de yeniden gözaltına alınıp, tutuklandı.

Yargılaması bir yıl bile sürmedi ve hakkında 7 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

Yargılama sırasında "hakkında ciddi ihbar var" email'inin emniyet uzantılı bir adresten atıldığı ortaya çıktı. Ancak avukatların bu email'in kim tarafından atıldığının araştırılması talebi reddedildi.

Yargılamanın ikinci temel dayanağı ise Seda'nın ismiydi. Kimlikte isminin Seher olmasına rağmen Seda ismini kullanması, "örgüt üyesi olmak" suçlamasına dayanak bir "kod isim" idi. Dava boyunca Seda'nın yaşadığı Mamak'taki mahalle karakolunca yapılan araştırma ve tutuklu bulunduğu cezaevine yazılan yazılar sonucu Seda ismini çocukluktan bu yana kullandığı anlaşıldı.

Ancak yeterli değildi.

Bu kez yaptığı haberler ve gözaltına alınmadan önce yaptığı ancak yayınlamadığı röportajları dosyasına girdi. Bunlardan birisi Sise Bingöl'ün yakınlarıyla yaptığı röportaj idi.

Görülen beş duruşmanın hiçbirinde Seda mahkeme heyetinin huzuruna çıkamadı. Davası Muş'ta görülürken, o tutuklu bulunduğu Sincan Kapalı Kadın Cezaevi'nden SEGBİS aracılığıyla duruşmalara katılmak zorunda kaldı.

Davanın 10 Ekim'deki karar duruşmasında Seda'ya, "örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etmek" gerekçesiyle 4 yıl 2 ay, "örgüt propagandası yapmak" suçlamasından ise 3 yıl 4 ay olmak üzere toplamda 7 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

Peki, Seda'nın bu cezayı almasının gerekçesi neydi?

Bunca yıl verilen hapis cezasının gerekçeli kararı geçtiğimiz günlerde açıklandı; biz gazetecileri bekleyen asıl tehlikenin de gerekçesi...

Gerekçeli karardan olduğu gibi alıntılıyorum:

"Sanığın bu bölge ile hiçbir irtibatı olmamasına rağmen..."

Evet, gerekçeye göre, gazeteci bile olsanız, öyle kafanıza göre seyahat edemezsiniz, istediğiniz zaman istediğiniz kente gidemezsiniz!

Bu kadar da özgürlük olmaz ama ne diye kentleri dolaşırsınız!

Hadi geldiniz, öyle haber falan yapamazsınız!

"Muş ili ve çevresine gelerek örgüt üyelerine moral ve motivasyon oluşturacak haberler yaparak örgüte yardım etmek suçunu işlediği."

Karara göre; tutuklandığında daha 29 yaşında olan Seda, 1978 yılında kurulan bir örgüte "moral" ve "motivasyon" sağlıyordu. Bunu da haberleriyle yapıyordu.

Gerekçeli kararda satır arasına gizlenmiş, hepimizi bekleyen açık bir tehlike daha:

"Her ne hikmetse kültürel haberler yapmak üzere bölgeye geldiğini savunan sanığın dijital materyallerinde kültürel içerikli haber tespit edilmediği."

Hadi Muş'a geldiniz ama öyle istediğiniz her haberi yapamazsınız, gazeteciliğin de sınırı var!

"Gerekçeli kararda satır arasına gizlenmiş, hepimizi bekleyen açık bir tehlike daha:

"Her ne hikmetse kültürel haberler yapmak üzere bölgeye geldiğini savunan sanığın dijital materyallerinde kültürel içerikli haber tespit edilmediği."

Hadi Muş'a geldiniz ama öyle istediğiniz her haberi yapamazsınız, gazeteciliğin de sınırı var!"

Seda'nın yaptığı onlarca haberden birisi hatırlatmakta fayda var.

Van'ın Edremit ilçesinde “Ermeni mezarlığı üzerine tuvalet yapıldı (1)” başlıklı bir haber Ağustos 2017’de Türkiye’nin gündemine geldi. Birçok yayın organında yayınlanan bu haber Meclis gündemine kadar taşındı. Yetkili kurumlardan çeşitli açıklamalar da yapıldı. Haber Seda’nın haberi idi. O bir “profesyonel gazeteci” olmadığı için imza telaşında olmayıp böylesi bir haber yapmış ve gündeme getirmişti.

Gerekçeli kararda, henüz yayınlanmayan röportajlardan “suç unsuru” çıkartılmış ve şöyle denilmiş: “Röportaj esnasında kullanılan ifadeler ve içerik dikkate alındığında, abartılı ifadelerin bilinçli olarak kullanıldığı...”, “hak ihlalleri üzerinden sözde mağduriyet algısı oluşturmak.”

78 yaşındaki kadının cezaevinde olması bir gazeteci açısından haber konusu olamaz!

FETÖ medya yapılanması davasında, gazeteciler Ahmet Altan, Mehmet Altan ile Nazlı Ilıcak'ın da aralarında bulunduğu altı sanığa yerel mahkemece “anayasayı ihlal” suçundan verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasında “darbeye ilişkin sübliminal mesaj içeren yayın” gerekçesi daha birkaç ay önce açıklandı.(2)

Altan’ların “sübliminal darbe mesajı” denilerek müebbet hapis cezasına çarptırıldığı bir ülkede haberleriyle “moral” ve “motivasyon” sağlayan bir gazeteci daha yıllarını cezaevinde geçirecek.

Seda onlarcasının içerisinden sadece bir örnek...

Belki de Türkiye’de gazeteciliğe dair “profesyonel gazetecilik” ya da “aktivist gazetecilik” tartışmasını açmadan önce daha elzem bir konu var ki haberlerimiz “moral” ya da “sübliminal mesaj” sayılmamışken mesleki bir dayanışmayı ki gerekli olan bir dayanışmayı örebilmek.

Parıltının bedeli: Mahpus Demirtaş

AIHM'in Demirtaş kararının önemi, salt Demirtaş'ın birtakım haklarının ihlal edildiğini tespit etmesinden değil, aynı zamanda -ihlallerin hukuksal tahlilini yaparken- ister istemez Türkiye siyasal sisteminin totaliter dönüşümünü başarılı biçimde resmetmiş olmasından kaynaklanıyor. Bu itibarla, bu karar, Demirtaş'a, HDP'ye ve Türkiye demokrasi güçlerine önemli bir teorik / hukuksal cephane sağlamış görünüyor.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM), karar verebilecek duruma geldikten itibaren dokuz ay kadar bekle-dikten sonra, 20 Kasım 2018 tarihli kararıyla Selahattin Demirtaş'ın özgürlük ve güvenlik hakkı ile serbest seçim hakkının ihlal edildiğine hükmetti. Mahkeme, ayrıca, Demirtaş'ın tutukluluğunun siyasal saiklerle sürdürüldüğü gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AIHS) sınırlamaların amaç dışı kullanılmamasını düzenleyen 18. maddesinin de özgürlük ve güvenlik hakkı bağlamında ihlal edildiğini ilan etti. Karardan birkaç saat sonra Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın "Karar bizi bağlamaz. Biz karşı hamlemizi yapar, işi bitiririz" sözleri yankılandı.

UĞUR KARA

24 KASIM 2018

“Elazığ-Palulu bir ailenin çocuğu olan Demirtaş modern Kürt hareketinin merkezi Diyarbakır’da (Amed) yetişti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni bitirdikten sonra insan hakları mücadelesine hukukçu kimliğiyle katıldı, bilahare aktif siyasete geçti ve 2007’de parlamentoya girdi. Özel bir sohbette söylediği , “aslında memleketimde sadece avukatlık yapmayı tercih ederdim, ama koşullar başka sorumlulukları önümüze koydu” tespiti, kariyerizmden uzak birinin bakış açısını yansıtıyor.”

HİKÂYENİN BAŞI

Hikayemizin biri Halkların Demokratik Partisi’ne (HDP), diğeri Selahattin Demirtaş’a dair iki veçhesi var. Paris Kürt Konferansı’na katılan vekillerin Sosyal Demokrat Halkçı Parti’den ihracı ve bu ihraca gerek parlamento grubundan gerekse il örgütlerinden gösterilen tepki istifalarıyla, son halkasını HDP’nin oluşturduğu zincirin ilk halkası Halkın Emek Partisi (HEP) vücut bulmuştu (1990). Program ve bileşimi daha sade ve sınırlı olmakla birlikte, HEP sözcüğün tam manasıyla HDP’nin selefi idi. Aydın Güven Gürkan’ın son anda geri adım atması üzerine Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu’nun 1980 öncesi son genel sekreteri olan Fehmi Işıklar genel başkanlığı üstlenecekti. Kürt hareketinin ağırlığı hissedilmekle birlikte, HEP, Türk devrimci ve demokratlarına da kucak açan bir deneyimdi. Ayrıca, Kürt hareketinin de farklı renklerine ev sahipliği yapmaktaydı. Müesses nizam HEP’ten hiç hoşlanmadı. HEP’liler ve HEP ağır bedeller ödedi, nihayetinde parti, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. Halefi partiler (ÖZDEP, DEP, HADEP, DEHAP, DTP, BDP) ve partililer de aşağı yukarı aynı akıbete uğradı. Mahpusluk, faili meçhuller, partinin kapatılması ya da kendini feshetmek zorunda kalması ata partisi HEP olan bu çizginin kaderi oldu. Bununla birlikte, bu çizgi, belirli bir kitle desteğinin altına hiç düşmedi, tedrici bir yükselme grafiği izledi. Öte yandan, ilki 1995’te olmak üzere, Türkiye’nin diğer ilerici güçleriyle geniş ölçekli ittifaklara yönelmek bu partilerin siyasal ufkunda önceliği olan bir husus olageldi.

Hikayemizin diğer boyutu, hem kurumsal olarak HEP-HDP hattını, hem de doğrudan Selahattin Demirtaş’ı ilgilendiriyor. 1920’ler, 1930’lar boyunca Kürt hareketlerinin ağırlık merkezi Elazığ-Bingöl-Dersim hattında konumlanıyordu. Cumhuriyet tarihinin ilk büyük isyan ve direnişleri bu sahada zuhur etti. Örneğin bu hattın atmosferi, Elazığ Cezaevi’nde Dr. Hikmet Kıvılcımlı’yı ‘ana akım’ bir komünistten Kürt ulusal sorununa ilgi duyan, soruna kafa yoran (İhtiyat Kuvvet: Milliyet Şarkı burada yazacaktı) ayrık bir komüniste dönüştürmüştü. Kürt hareketinin ağırlık merkezi yer değiştirip buralar devlet tarafından fethedildikten sonra da, bu dönemin epik hikayeleri kuşaktan kuşağa aktarıldı ve özellikle yurtsever ailelerin evlerinde yankılandı. Örneğin, 1925 Hadisesinin önemli figürleri, -Demirtaş’ın annesinin köyü (Palu) Ekrag /Ekrek’ten- Ömer Zer’in ve Yado’nun hikayeleri gibi.

Elazığ-Palulu bir ailenin çocuğu olan Demirtaş modern Kürt hareketinin merkezi Diyarbakır’da (Amed) yetişti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni bitirdikten sonra insan hakları mücadelesine hukukçu kimliğiyle katıldı, bilahare aktif siyasete geçti ve 2007’de parlamentoya girdi. Özel bir sohbette söylediği , “aslında memleketimde sadece avukatlık yapmayı tercih ederdim, ama koşullar başka sorumlulukları önümüze koydu”

tespiti, kariyerizmden uzak birinin bakış açısını yansıtıyor. Siyasal rakipleri karşısındaki özgüvenli dik duruşu, parlak zekası, hitabet gücü, yapaylıktan uzak sempatik jest ve mimikleri ile geniş kitleler tarafından sevildi ve Türkiye siyasal tarihinde müstesna bir konuma ulaştı. Parlıtısı, HDP'nin Türk kamuoyu tarafından da sahiplenilmeye başlanmasında önemli bir kaldıraç oldu. 2014 cumhurbaşkanlığı seçiminde aldığı yüzde 9,76'lık oy, HDP'nin 2015 seçim başarılarının işaret fişeği idi. Bu etkileyici, genç lider, müesses nizamın Kürtler için ördüğü izolasyon çemberinin kırılmasında başat bir rol üstleniyor, Kürt, Türk, Ermeni, Süryani, Çerkes, Alevi, Sünni, ülkenin bütün renkleri HDP'nin Haziran 2015 seçim başarısı sayesinde meclise taşıyordu. AKP ilk kez hükümet kuracak çoğunluğu kaybetmişti. AKP ve müesses nizam için alarm zilleri çalmaktaydı.

ISKALANAN BARIŞ VE KARŞI DALGANIN YÜKSELİŞİ

İlk kez 2009 yazında açıklanan, adına önce “demokratik açılım”, sonra “milli birlik ve kardeşlik projesi” denen, ciddi kesintilerden sonra 2013 başında yeniden başlayan “çözüm süreci” 28 Şubat 2015'te “Dolmabahçe Mutabakatı” ile zirveye ulaştı. Mutabakat için aynı gün “bu hasretle beklediğimiz bir çağrıdır” diyen Erdoğan, sadece birkaç hafta sonra mutabakatı tanımadığını, çözüm süreci, masa diye bir şeyin artık söz konusu olamayacağını ilan etti. Bilahare, adına “Çöktürme Planı” denen bir planlamanın Milli Güvenlik Kurulu ve hükümet tarafından 2014 yazı ve sonbaharında hazırlandığı öğrenildi (Burada sembolik anlamı yüksek bir nüans olduğu söylenebilir. Planın adı çökertme değil çöktürme; diz çöktürmeye gönderme yapıyor ve Cumhuriyet'in kadim tedip, tenkil hareketlerini çağrıştırıyor). Haziran 2015 seçimlerinin arefesinde başlayan şiddet, seçimlerden sonra tırmandı, büyük barış insanı Tahir Elçi'nin katledildiği, mahallelerin haritadan silindiği, vahşet bodrumlarının yaşandığı bir tufan için perde aralandı.

Tufanın başlarında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “[...] bu partinin [HDP'nin] yöneticilerinin bunun bedelini ödemeleri gerekiyor. Bunları dokunulmazlık zırhından sıyırmak suretiyle, biz sırtımızı şuraya buraya dayıyoruz diyenler bu ifadelerin bedelini ödemelidirler” (28 Temmuz 2015), keza aynı doğrultuda, “[HDP'nin] İki eşbaşkanının yaptığı açıklamalar kesinlikle anayasa suçu [...] Dokunulmazlıkların kaldırılması suretiyle başlayacak süreç, inanıyorum ki terörle mücadele açısından ülkemizdeki havayı da olumlu yönde etkileyecektir” (2 Ocak 2016) şeklindeki açıklamaları HDP ve Demirtaş ile ilgili olarak yaşanacakların işaret fişeği idi.

“Tufanın başlarında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “[...] bu partinin [HDP'nin] yöneticilerinin bunun bedelini ödemeleri gerekiyor. Bunları dokunulmazlık zırhından sıyırmak suretiyle, biz sırtımızı şuraya buraya dayıyoruz diyenler bu ifadelerin bedelini ödemelidirler” (28 Temmuz 2015), keza aynı doğrultuda, “[HDP'nin] İki eşbaşkanının yaptığı açıklamalar kesinlikle anayasa suçu [...] Dokunulmazlıkların kaldırılması suretiyle başlayacak süreç, inanıyorum ki terörle mücadele açısından ülkemizdeki havayı da olumlu yönde etkileyecektir” şeklindeki açıklamaları HDP ve Demirtaş ile ilgili olarak yaşanacakların işaret fişeği idi.”

“Gözaltı ve tutuklamayla sonuçlanan operasyonlar on beş HDP’li milletvekiline yönelik olarak, 4 Kasım 2016’da dört farklı ilin başsavcılığı tarafından gerçekleştirildi. Türkiye hukuk sisteminde dört farklı başsavcılığı aynı anda harekete geçirip eş zamanlı operasyon yaptıracak bir hukuksal mekanizma, bir usul kuralı bulunmuyor. Bu bilgi, sürecin mahiyetini anlamayı kolaylaştıran önemli bir ayrıntı.”

FEZLEKE SAĞANAĞI VE 4 KASIM OPERASYONU
Avukatı Mahsuni Karaman’ın paylaştığı bilgilere göre, Demirtaş hakkında 96 fezleke hazırlanmış. Bunlardan 48’i 2007-2014 dönemini, kalan 48’i ise 20 Mayıs 2016 tarihine kadarki yaklaşık bir buçuk yıllık dönemi kapsıyor. 46 fezleke, Erdoğan’ın “bunların dokunulmazlıkları kaldırılсын” çağrısını yaptığı 28 Temmuz 2015 sonrasının on aylık döneminde düzenlenmiş. Hatta 15’i dokunulmazlıkları kaldıran anayasa değişikliğinin Meclis’te görüşüldüğü sırada hazırlanmış, sonuncu fezleke de değişiklik görüşmelerinin son gününde çıkarılıp resmi kurye ile Adalet Bakanlığı’na ulaştırılmış.

Fezlekelere konu eylemler, Demirtaş’ın 2007’den itibaren Meclis kürsüsünden de ifade ettiği siyasi görüşleri, çözüm önerileri ve kamuoyu önünde şeffaf biçimde yürüttüğü siyasal faaliyetlerinden ibaret. Suçlamalar, terör örgütü propagandası yapmak, suç ve suçluyu övmek, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet, örgüt üyesi olmak, örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, devletin kurum ve organlarını aşağılamak, cumhurbaşkanına hakaret, başbakan ve diğer kişilere hakaret gibi geniş bir yelpazeye yayılıyor. Demirtaş 32 davadan tutuksuz, 31 fezlekeden kaynaklanan suç iddialarının birleştirildiği tek bir soruşturma ve davadan ise tutuklu yargılanmakta.

Gözaltı ve tutuklamayla sonuçlanan operasyonlar on beş HDP’li milletvekiline yönelik olarak, 4 Kasım 2016’da dört farklı ilin başsavcılığı tarafından gerçekleştirildi. Türkiye hukuk sisteminde dört farklı başsavcılığı aynı anda harekete geçirip eş zamanlı operasyon yaptıracak bir hukuksal mekanizma, bir usul kuralı bulunmuyor. Bu bilgi, sürecin mahiyetini anlamayı kolaylaştıran önemli bir ayrıntı.

Demirtaş’ın tutukluluğu ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi’ne 17 Kasım 2016 tarihinde yaptığı başvuru, mahkemece 21 Aralık 2017 tarihinde kabul edilemez bulunarak reddedildi. Demirtaş, erken seçim kararı alınması ve kendisinin cumhurbaşkanı adaylığı dolayısıyla 29 Mayıs 2018’de ikinci bir başvuru daha yaptı. Bu başvuru, mahkemece hala sonuçlandırılmış değil.

AİHM’İN DEMİRTAŞ KARARI: GEÇ GELEN ADALET

AİHM, Demirtaş’ın, tutukluluğunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5., 10., 18. maddeleri ile 1 no’lu ek Protokol’ün 3. maddesini ihlal ettiği iddialarıyla kendisine 20 Şubat 2017 tarihinde yaptığı başvuruyu yirmi bir ay sonra 20 Kasım 2018’de karara bağladı.

Öncelikle söylemek gerekir ki, konunun önemi, AİHM'in karara çıkabilmek için usulî süreçleri aylar önce tamamlamış olması gibi hususlar dikkate alındığında çok geç verilmiş (ya da açıklanmış) bir karar. Mahkeme, Demirtaş'ın tutukluluğunun 16 Nisan Referandumu sürecinde 'Hayır' cephesinin referandum kampanyası üzerinde olumsuz etkisi olduğunu belirtip (paragraf 265), dahası 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanlığı seçiminde altı adaydan biri olan Demirtaş'ın içeride olduğuna (paragraf 266) dikkat çekiyor. Lakin, Mahkeme vakitlice karar verseydi, Demirtaş'ın cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçim sürecinde tahliyesi bugüne oranla daha muhtemeldi. Rejimin totaliter inşası bugünkünden daha geri bir noktada idi. Demirtaş'ı tutuklu yargılayan Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi yargıçlarından birinin seçim sürecinde tahliye yönünde karşı oy yazdığını da bu bağlamda hatırlamak gerekir. Muhtemel bir tahliye, seçim sürecinde sadece HDP'ye değil, genel olarak muhalefet cephesine büyük bir enerji getirirdi. AİHM'in Türkiye'de demokrasinin ve hukukun kalan son kırıntılarının kurtarılabilceği böyle kritik bir süreci sessizlikle geçirip aylar sonra kararını açıklaması çok büyük soru işaretleri yaratmıştır. Tekil düzeyde AİHM yargıçlarının hukuk nosyonu ile hareket eden bireyler olduğu varsayımından hareket edelim. Bununla birlikte, tek tek ağaçlara değil ormana odaklanacak olursak, AİHM'in Avrupa Konseyi'nin bir organı olduğunu, Avrupa Konseyi'nin de dünya müesses nizamının gardiyanlarından olduğunu denklem dışında tutmamak gerekir. Dünya müesses nizamı, Üçüncü Dünya'da demokrasinin, insan haklarının, laikliğin korunması ile alakadar görünmemektedir. Demirtaş kararının bu denli geç açıklanmasındaki leke, AİHM'in ve Avrupa Konseyi'nin üzerinde daima duracaktır. Kararın içeriğine gelince, bu kararın çok önemli olduğu kuşkusuzdur. Öncelikle, AİHM, Demirtaş'ın tutukluluğunu haklı kılacak yeterli gerekçelendirmenin Türk yargı makamları tarafından yapılmadığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre gözaltı tutukluluğa dönüştüğünde yargı makamları artık makul şüphe kavramına sığınamayacağı gibi, genel, kalıplaşmış ifadelere başvurmadan tutuklamayı somut olarak gerekçelendirebilmelidir (paragraf 184-185). Oysa Türk yargı makamları, delil durumu, kaçma şüphesi, suçun ve öngörülen cezanın ağırlığı, delilleri karartma şüphesi gibi kalıp gerekçelere sığınmıştır (paragraf 188-193). Bu itibarla, Sözleşme'nin özgürlük ve güvenlik hakkını düzenleyen 5. maddesinin tutukluymak üzere yargılanma veya yargılama sürerken salıverilme hakkını düzenleyen 3. fıkrası ihlal edilmiştir (paragraf 196).

Diğer yandan, Mahkeme, Sözleşme'ye ek 1 nolu Protokol'ün 3. maddesinde düzenlenen serbest seçim hakkının, Türk hükümetinin savunduğunun aksine, sadece seçimlere katılabilme hakkıyla sınırlı olmadığını, bunun aynı zamanda parlamenter faaliyetleri, görevleri sürdürebilme hakkını kapsadığını kaydetmiştir (paragraf 234). Demirtaş'ın tutuklu kaldığı süre

zarfında, vekilliğinin sonlandığı 24 Haziran 2018'e kadar, bir yıl, yedi ay ve yirmi gün süreyle parlamenterlik görevlerini yerine getiremediğine işaret eden Mahkeme, bunun serbest seçim hakkına müdahale oluşturduğu kanaatine varmış (paragraf 236) ve ihlale hükmetmiştir (paragraf 241). Ne tutukluluğun devamına hükmeden, tahliye başvurularını reddeden mahkemelerin ne de Anayasa Mahkemesi'nin Demirtaş'ın salt bir parlamenter değil, ülkenin muhalefetinin liderlerinden biri olmasının onun vekillik sorumluluklarını yerine getirebilmesinin yüksek bir korumayı gerektirdiğine yeterli ilgiyi göstermediğine dikkat çeken Mahkeme, aynı makamların bu denli uzun bir tutukluluk süresini haklı kılacak zorlayıcı nedenleri gösteremediğine işaret etmiştir (paragraf 238). Mahkeme'ye göre bu durum, hem Demirtaş'ın seçilme ve parlamentoda bulunma hakkına, hem de [onu seçen] kamuoyunun ifade özgürlüğüne haksız bir müdahale oluşturmuştur (paragraf 240)

Çarpıcı olarak, AİHM, Sözleşme'nin sınırlamaların kötüye kullanılması yasağını düzenleyen 18. maddesinin de ihlal edildiği iddiasını ciddiye almış ve mezkûr maddenin somut vakaya akislerini özgürlük ve güvenlik hakkı bağlamında irdelemiştir. Mahkeme'nin bu tartışmaya girmek suretiyle vardığı sonuçlar Türkiye siyasi sisteminin geldiği noktanın bir uluslararası yargı mercii tarafından resmedilmesi bakımından çarpıcı durmaktadır. Bu fasılda üçüncü taraf olarak davaya müdahil olmuş İnsan Hakları Komiseri'nin görüşleri dikkat çekicidir ve karar metninde yerini almıştır. Komiser'e göre, Türkiye'de yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının bariz aşınması neticesinde ifade özgürlüğünü kullanmak ziyadesiyle zordur. Bu bağlamda ifade özgürlüğünü, özgürlük ve güvenlik hakkını sadece parlamenterler için değil resmî politikaları özellikle de Türkiye'nin güneydoğusu ile ilgili olarak eleştiren belediye başkanları, akademisyenler, gazeteciler, insan hakları savunucuları için de bariz biçimde sınırlayan sayısız ceza kovuşturması vakası mevcuttur. Kanunlar ve ceza kovuşturmaları şu an itibariyle muhalif sesleri susturmak için kullanılmaktadır (paragraf 253). Mahkeme, HDP'lilerin özellikle siyasi konuşmaları yüzünden maruz kaldığı cezai süreçlere dikkat çektikten sonra, davaya müdahil gözlemcilerin, ama özellikle de mevcut durumda kanunların ve ceza kovuşturmalarının muhalif sesleri susturmak için kullanıldığını söyleyen İnsan Hakları Komiseri'nin görüşlerini dikkate alarak, Demirtaş'ın tutukluluğunun uzatılmasına yönelik kararların belirli bir şemaya uygun olduğu kanaatine varmıştır (pa-

"Üçüncü taraf olarak davaya müdahil olmuş İnsan Hakları Komiseri'nin görüşleri dikkat çekicidir ve karar metninde yerini almıştır. Komiser'e göre, Türkiye'de yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının bariz aşınması neticesinde ifade özgürlüğünü kullanmak ziyadesiyle zordur. Bu bağlamda ifade özgürlüğünü, özgürlük ve güvenlik hakkını sadece parlamenterler için değil resmî politikaları özellikle de Türkiye'nin güneydoğusu ile ilgili olarak eleştiren belediye başkanları, akademisyenler, gazeteciler, insan hakları savunucuları için de bariz biçimde sınırlayan sayısız ceza kovuşturması vakası mevcuttur. Kanunlar ve ceza kovuşturmaları şu an itibariyle muhalif sesleri susturmak için kullanılmaktadır."

ragraf 264). Türkiye’de anayasal sistemi değiştiren referandum sürecinde ve normalde 2019’da yapılacakken erkene alınan 2018 milletvekiliği seçimlerinde ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Demirtaş’ın içeride tutulduğuna işaret eden Mahkeme (paragraf 265, 266), onun tutukluluğunun sürdürülmesinde aynı zamanda siyasi bir amaç olduğu yargısına ulaşmıştır (paragraf 267).

Mahkeme’ye göre, her ne kadar Demirtaş hakkında ceza soruşturmaları yıllardır devam ediyor idiyse de, onun yasama dokunulmazlığının kaldırılması sürecini başlatan “çözüm süreci”nin sonlanmasına kadar bu soruşturmalarda kayda değer bir ilerleme görülmemiştir. Her ne kadar, Demirtaş hakkındaki soruşturma Türkiye Cumhurbaşkanının konuşmaları neticesinde başlamadıysa da, onun “bu partinin [HDP] temsilcileri bedel ödemelidir” sözünü takiben hız kazanmıştır (paragraf 270). Sonuç olarak Mahkeme, bu veriler ışığında ve özellikle ulusal makamların Demirtaş’ın tutukluluğunu mütemadiyen uzatan kararlarında basitçe kanunun öngördüğü hazır gerekçeler listesinden oluşan yetersiz gerekçelere dayanması dolayısıyla, referandum ve cumhurbaşkanlığı seçimi gibi önemli iki kampanya boyunca Demirtaş’ın tutukluluğunun uzatılmasının, demokratik toplum kavramının temelini oluşturan çoğulculuğu ve siyasi tartışma özgürlüğünü boğma şeklinde bariz bir örtük amacı izlediği kanaatine varmış (paragraf 273) ve 5. madde bağlamında 18. maddenin de ihlal edildiğine hükmetmiştir (paragraf 274).

Mahkeme, hüküm kısmında, yukarıda belirtilen ihlalleri yinelenmenin yanında, Demirtaş’ın tutukluluğuna son verecek bütün gerekli önlemlerin davalı devlet (Türkiye) tarafından alınmasına oybirliği ile karar verdiğini de belirtmiştir (13. bent).

SON SÖZ

AİHM’in Demirtaş kararının önemi, salt Demirtaş’ın birtakım haklarının ihlal edildiğini tespit etmesinden değil, aynı zamanda -ihlallerin hukuksal tahlilini yaparken- ister istemez Türkiye siyasi sisteminin totaliter dönüşümünü başarılı biçimde resmetmiş olmasından kaynaklanıyor. Bu itibarla, bu karar, Demirtaş’a, HDP’ye ve Türkiye demokrasi güçlerine önemli bir teorik / hukuksal cephane sağlamış görünüyor. Bununla birlikte, söz konusu kararın etki gücü, 24 Haziran 2018 seçimleriyle Türkiye’de ‘süper başkanlık sistemi’nin yürürlüğe girmesinden sonra açıklanmış olmasıyla zedelenmiş bulunuyor. Kararın bu denli gecikmesindeki muamma, AİHM’in dünya müesses nizamının gardiyanlarından Avrupa Konseyi’nin -bunu fiilen Batı Avrupa’nın önde gelen ülkeleri olarak okumak mümkün- bir organı olması, söz konusu nizamın şu an itibarıyla ‘Yeni Türkiye’nin yeni siyasi elitiyle uyum içinde bulunması, Türkiye’deki

“ AİHM’in Demirtaş kararının önemi, salt Demirtaş’ın birtakım haklarının ihlal edildiğini tespit etmesinden değil, aynı zamanda -ihlallerin hukuksal tahlilini yaparken- ister istemez Türkiye siyasi sisteminin totaliter dönüşümünü başarılı biçimde resmetmiş olmasından kaynaklanıyor. Bu itibarla, bu karar, Demirtaş’a, HDP’ye ve Türkiye demokrasi güçlerine önemli bir teorik / hukuksal cephane sağlamış görünüyor. ”

veya bir başka çevre ülkedeki anti-demokratik savruluşların bu nizam için birincil bir mesele olmamasında açıklamasını buluyor gibi.

Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamış ve onaylamış, başka bir ifadeyle bu sözleşmeye taraf bir ülke. Sözleşme'nin denetim sistemine bireysel başvuru hakkını 1987'de, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisini 1990'da tanımış bulunuyor. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesine göre "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir". Aynı maddenin son cümlesi usulüne göre yürürlüğe konulmuş ve konusu (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi) temel hak ve özgürlükler olan "milletlerarası andlaşmalar"ı kanunların da üstüne yerleştiriyor. Anayasa gereğince bu mertebeye taşınan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi, Sözleşme'ye taraf devletlerin AİHM'in kararlarına uymayı taahhüt ettiğini söylüyor. Bu itibarla, AİHM'in Demirtaş kararının, normal şartlar altında, Anayasa'nın 90. maddesi ve Sözleşme'nin 46. maddesi gereğince Türkiye için bağlayıcı olduğu açık. Buna karşılık Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 21 Kasım 2018 tarihli açıklamasında da AİHM'in Demirtaş kararını tanı-mama tavrını sürdürdüğü görülmektedir. Erdoğan'ın, "karşı hamlemizi yapar, işi bitiririz" sözü, kararın açıkça uygulan-mamasının veya dolaylı biçimde etkisizleştirilmeye çalışılma-sının muhtemel olduğunu düşündürüyor.

AİHM'in kararlarına uyulmaması durumunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin öngördüğü bir yaptırım bulunmuyor.

Bununla birlikte, 1949 tarihli Avrupa Konseyi Kuruluş Statüsü'nün 8. maddesinin böyle bir durumda söz konusu üye devletin Konsey üyeliğinin askıya alınması (bir süreliğine temsil hakkından yoksun bırakılması) ve hatta üyelikten çıkarılmasına cevaz verdiği söylenebilir. Öte yandan böyle bir yaptırımın işletilmesi reelpolitik ile ilgili bir durum. Türkiye'de uzunca bir süredir Anayasa'nın insan hakları için öngördüğü güvenceler işlevsizleşmiş, AİHM'in Demirtaş kararında da ima edildiği gibi, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi çökmüş durumda. Bütün bunlar dünyanın ve bu arada Avrupa Konseyi'nin gözleri önünde cereyan ediyor. Kararının uygulanıp uygulanmamasının tartışıldığı AİHM'in söz konusu kararı, bu kararın siyasal-hukuksal etki kapasitesinin nispeten zayıfladığı bir momentte açıklamayı uygun gördüğünü de hatırlamak gerekiyor.

Türkiye siyasal sistemi totaliter dönüşümünü sürdürürken, bu dönüşüme uygun olarak, Demirtaş, kalibresinin ve parıltısının bedelini ödüyor. Tutuklu bulunduğu süre zarfında gerek avukatları aracılığıyla yayımladığı açıklamalar gerek mahkemelerdeki tavrı ile de liderliğinin çapını göstermiş bulunuyor. Rejimin totaliterleşmesi, muhalefet etme biçimlerini uzun erimli düşünmeyi gerektiriyor. Bu yazının yazıldığı saatlerde, Edirne Cezaevi, bol miktarda sabır sebat gerektirecek uzun bir muhalefet sürecine, Türkiye'nin bütün demokrasi güçleri bakımından öncülük yapabilecek en güçlü adayı 'konuk' etmeye devam ediyor.

Tecridin ötesine bakmak

Tutukluluğun ilk birkaç yılında İmralı koşullarını tecrit olarak değerlendirmek mümkündür belki fakat geldiğimiz aşamada meselenin tecridi aşan yeni bir eşiğe girdiğini görmemiz gerekiyor. Bu manada örneğin Öcalan'ın avukatları veya ailesi ile görüştürülmesi halinde bütün tartışmanın belkemiği olan "tecrit" kavramının ortadan kalkacağını iddia edebilir miyiz?

Yaklaşık yirmi yıldan bu yana bir ada cezaevinde tek başına tutulan Öcalan'ın cezaevi koşulları şu sıralar Kürt siyasal kamuda yeniden gündem olmuş durumda. Yirmi yıllık hukuksuzluğa rağmen, tecrit meselesinin halen yüzeysel hukuki ve siyasal bir bağlamda tartışılıyor olması dikkat çekici. Bugün itibariyle tartışmanın bütün derinliği Öcalan'ın aile bireyleri ve yasal temsilcileri ile görüşüp görüşmediği, görüştüysen ne kadar süre görüştüğü gibi tamamen insan haklarının dar kalıplarına sıkıştırılmış durumda. Öyle görünüyor ki, tartışmayı yürütenlerin bu olgusal sorunu "tecrit" olarak vasıflandırıp, bunun Türk iç hukuku ve uluslararası hukukla bağdaşmadığından müşteki olması ortadaki sorunu tam manasıyla anlamaya yetmiyor.

FIRAT AYDINKAYA

22 KASIM 2018

Oysa müşteki olunan “tecrit”in, bizatihi ulus üstü kurumların onayıyla carileştirilen bir hukuksuzluk olduğu açık. Diğer bir ifadeyle Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) ve dolayısıyla AİHM öteden beri Öcalan’ın tutulduğu koşulları “sosyal izolasyon” gibi hukuki olmasa bile hukuka yakın teknik bir formülasyonla geçiştiriyordu. Bu kurumlara göre Öcalan’a TV/gazete/kitap verilmesi ve yanına birkaç mahkumun gönderilmesi ile mesele kendiliğinden hallolunacaktı. Kurumların öteden beri bu konuda hukuki değil siyasi bir duruş sergilediği tartışmasız. Nitekim kısa bir süre önce İnsan Hakları Mahkemesi bu konudaki içtihadında sebat eden yeni bir karara imza atarak İnsan Hakları Hukuku’nda alınacak bir mesafe kalmadığını ilan ediverdi. Mahkemenin böylece, hükümetin “zorunluluk hiçbir yasa ve denetim tanımaz” şeklindeki savunmasına sonsuz kredi tanıdığı ortada.

Tutukluluğun ilk birkaç yılında İmralı koşullarını tecrit olarak değerlendirmek mümkündür belki fakat geldiğimiz aşamada meselenin tecridi aşan yeni bir eşığe girdiğini görmemiz gerekiyor. Bu manada örneğin Öcalan’ın avukatları veya ailesi ile görüştürülmesi halinde bütün tartışmanın belkemiği olan “tecrit” kavramının ortadan kalkacağını iddia edebilir miyiz? Eğer iddia edemiyorsak bu durumda bir ada cezaevinde, yirmi yıla yaklaşan bir tutukluluğun bütün özgül ağırlığını neden “tecrit” gibi bir çırpıda darmadağın edilebilecek müphem bir kavrama yüküyoruz?

Bu yazının konusu esasen yirmi yıla yaklaşan herhangi bir tutulmanın, şartları ne olursa olsun “tecrit” kavramı ile izah edilemeyeceği ön varsayımından hareket etmekte. İlaveten 15 Temmuz ile birlikte sadece yeni bir Türkiye’de değil aynı zamanda yeni bir eşikteyiz. Aşağıda gösterileceği üzere yaşanan değişimlerin anlık olarak yansıdığı bir ada cezaevinden bahsederken “tecrit” kavramını kullanmak artık hukuksuzluğun ağırlığını izah etmekten uzak bir tanımlama.

DEVLET

Devletin içine girdiği yeni ruh halini anlamak için 15 Temmuz tarihi kritik öneme sahip. Uğursuz darbe teşebbüsünün geriletilmesiyle iktidarın, 1913 Babıali baskınından sonraki İttihatçıların tutunduğu totaliter ruhu temellük ettiği ortada. Büyük oranda ittihatçıların inşa ettiği Türk ulus devlet paradigması ilk kez ölümcül kriz semptomları gösterdi. Bu kaos aralığında en çok da ülkedeki kadim “egemenlik” okuması değişti. Osmanlı’da algılandığı biçimiyle egemenlik algısı öteden beri “Zıllulah” (Tanrının gölgesi) kavramıyla yani siyasal teoloji ile bağlantılıydı. Cumhuriyet elitleri egemenliğin ruhunu, yani “Zıllulah” kavramının muhtevasını bir nebze seküler bir temele oturtmaya çalışsa da geldiğimiz aşamada egemenliğin anlamı geleneğin icadı ile yeniden şahsiyetlere izafe edilmeye başlandı. 15 Temmuz’da kurumsal olarak çöken devlet yapılanmasında

“ Bu yazının konusu esasen yirmi yıla yaklaşan herhangi bir tutulmanın, şartları ne olursa olsun “tecrit” kavramı ile izah edilemeyeceği ön varsayımından hareket etmekte. İlaveten 15 Temmuz ile birlikte sadece yeni bir Türkiye’de değil aynı zamanda yeni bir eşikteyiz. Aşağıda gösterileceği üzere yaşanan değişimlerin anlık olarak yansıdığı bir ada cezaevinden bahsederken “tecrit” kavramını kullanmak artık hukuksuzluğun ağırlığını izah etmekten uzak bir tanımlama.”

“Velhasıl sadece devletin değil siyaset ve hukukun görevi de şu anda Türkiye’de aynı: “Devletin bekasını korumak.” Devlet, totaliter bir evrene girerken, siyaset totaliter devletin bekası için polislik görevine indirgenmiş durumda. Hukukun ise zatı meşhurun ifadesiyle siyasetin yani polisin bekçi köpeği olarak görüldüğü ortada. Velhasıl İslam tarikat usulündeki “Bekabillah” kavramını andırır şekilde yargı dahil devletin bütün kurumları devletleşerek “devlette var olma” derdinde.”

yalnızca bir kişi ayakta kaldı ve egemenliğin rasyonel temsili kurumlardan şahsa geçti böylece. Yeni rejimin istisnai niteliğini vurgulayan resmi kalemler, darbe girişimi ile devletin kurumlarının komaya girdiğini ve bu sebeple devletin komadan sağlıklı olarak çıkartılması bağlamında “istisna ruhunu” doktrine ediyor. İktidarın ideoloji fabrikaları, istisnanın kural haline gelmesi güzergahında sinik bir şekilde “ödünç alınmış totalitarizm”e sarılmış durumda. Bu şekilde hiç değilse bir süreliğine herkesten “gönüllü kulluk” talep ediliyor. İstisnanın kurala dönüşme emaresiyle Türkiye’de siyasal karar vericiler şimdilerde hayata ve ölüme karar verme hakkına sonuna kadar sahip. Foucault, biyo-iktidar bahsinde iktidardan, insanları yaşaması gereken ile ölmesi gereken biçiminde ayıran olarak bahsediyordu. Lakin öyle görünüyor ki günümüz Türkiye’sinde buna bir ekleme yapmamız şart. Şu andaki totaliter yönetim biçimi, insanları yaşaması gerekenler, ölmesi gerekenler ve yargılanması gerekenler (sözde yaşayanlar) olarak üç kategoriye ayırmış durumda.

Beri yandan siyasi ilahiyatın değişmeyen kavramı olan “beka” meselesinin ortalığı kasıp kavuran doğasının anlaşılması için egemenliğin ilahi olanla kurulan öznel bağlantılarına da bakmak gerek. İlahi olandan devşirilen egemenlik algısının zorunlu sonucu olarak “mümkünse her türlü hareketi (muhalafeti) olanaksız kılma” niyetinin olduğu apaçık. En küçük muhalif sözün Tanrıya şirk koşulmuş gibi haşin tepkilere maruz kalması da bu yüzden. Velhasıl sadece devletin değil siyaset ve hukukun görevi de şu anda Türkiye’de aynı: “Devletin bekasını korumak.” Devlet, totaliter bir evrene girerken, siyaset totaliter devletin bekası için polislik görevine indirgenmiş durumda. Hukukun ise zatı meşhurun ifadesiyle siyasetin yani polisin bekçi köpeği olarak görüldüğü ortada. Velhasıl İslam tarikat usulündeki “Bekabillah” kavramını andırır şekilde yargı dahil devletin bütün kurumları devletleşerek “devlette var olma” derdinde.

Mamafih, 1872 yılında yazdığı bir metinde Nietzsche, yalnızca bir koşulla Alman ruhunun düşmanlarından kurtarılacağını söylüyordu. Büyük önderin rehberliğinde baskı, disiplin ve ayıklanma süreci sonunda Alman ruhu kurtuluşa erebilirdi yalnızca. Ona göre büyük lider yalnızca bir öğretmen veya öğretmeni değildi, o aynı zamanda rejenerasyon öğretmeni de. Derrida, üstadının sözlerini tefsir ederken bu sözleri Nazizmin prelüdü olarak görmek yerine “devletin etkisine ve onun her yere yayılan söylemine bir başkaldırı” olarak görülmesi taraftarı. Öyle ya da değil halihazırda ülkede yaşanan 15 Temmuz travması akla Nietzsche’nin sözlerini getiriyor. Kitleler kuşatmaya alındığına inandıkları Türk ruhunu ancak büyük bir lider tarafından kurtarılacağına dair messiyani bir inanış içinde. Kitle ruhuna göre lider, kurtuluş parkurunda büyük bir ayıklanma süreci ile kendilerine sadece anlatı öğretmenliği değil rejenerasyon öğretmenliği de yapıyor. Bunu yaparken Derrida’nın dediğinin aksine devletin etkisini kırmak için değil bilakis devletin tahkimatı için tüm bunları yaptığı ise ortada.

SİYASET

15 Temmuz’la birlikte devletin bekasına adanmış koalisyonu birleştiren meta anlatı tam da “kan ve toprak” unsuru. Diğer bir ifadeyle Cevdet Paşa’dan bu yana süregelen “unsuri asli” siyaseti etrafında bir konsolidasyon söz konusu. Asli unsurun bekasının sağlanması için tali unsurlara hak değil sorumluluk düşer hipotezi yeniden işbaşında. Burada yeniden Foucault’ya müracaat etmekte fayda var. Zira ona göre biyo-iktidar ırkçılığı yeniden üretmeye muhtaç. “Andımız”ın devlete geri dönüşü tartışmalarından da görüleceği üzere biyolojik ırkçılık yeni siyasalın ruhu olarak başköşede. Devletin yeni elitlerinin beka siyaseti üzerinden hak kuramını “unsuri asli”yi düşünerek yeniden tasnif ettiği aşikar. Aktif ve pasif hak lügatıyla yeni elitler toplumun çoğunluğuna aktif hakları münasip görürken diğer kesime ise pasif hakları veya daha doğrusu sorumluluk ahlakını reva görmekte. Bu ikinci kısmın kamusal meselelerde aktif hakları yok, onların payına düşen vatandaşlık sözde ve dahası bu kesimler “medeni ölü” halinin potansiyelleri. Bu tarz bir rejimde organizmalar kamusal iktidara ait ve de bedenler kamunun malı olarak “yaşamaya değmeyen hayatın” müdavimleri. “Yaşamaya izin verilenler” ise Bozdağ örneğinde olduğu gibi “Türk milletine hizmet etme aşkını” tadanlara lütfedilmekte ancak Yaşamaya değmeyen hayatlara karar veren iktidar isterse, bir ceset günlerce sokakta da bekletilir isterse kurtla kuşun insafına da terk edilir.

HUKUK

15 Temmuz darbe girişimine verilen yanıt kim ne derse desin siyasal ilişki bakımından kesin bir yasaklama ilişkisidir. Egemen kendini yasak üzerinden topluma sunuyor; yasak, egemenin varlığının apaçık kanıtı. Bir tür “yasaklıyorum o halde varım” sendromu. Egemen veya otorite simgesel anlamda milli iradeye tekabül etmekte ve milli irade de Türk halkının biyolojik hayatının kendisi demek. Bu durumda otorite demek milli irade demek, milli irade demek yasa demek, yasa demek yasak demek. Egemen bundan böyle yürüyen bir yasa/k zaten.

Kant, Pratik Aklın Eleştirisi’nde, şimdi eğer bir hukukun bütün içeriğini, yani bütün irade nesnelere çıkaracak olsak geride kalacak tek şey bir dizi evrensel yasanın basit bir biçimidir derken haklıydı şüphesiz. Kant, “anlamı olmadan yürürlükte olma”ya işaret ederken kafasında bu tarz hukukun ne özgürleştirdiğini ne de köleleştirdiğini ima ediyordu belli ki. Türkiye’de hukuk şu an tam da “anlamı olmadan yürürlükte olmaya” mükemmel bir örnek. Hukuk, Kafka’nın Dava romanında olduğu gibi kişinin sırf yargılanmak için yargılandığı bir iktidar terbiyecisine dönüşmüş durumda. O kadar ki şu anda suçlu olmak için suçlanmanın yeterli görüldüğü bir eşikteyiz. Yine şu sıralarda gözaltına alın-

” Bu ikinci kısmın kamusal meselelerde aktif hakları yok, onların payına düşen vatandaşlık sözde ve dahası bu kesimler “medeni ölü” halinin potansiyelleri. Bu tarz bir rejimde organizmalar kamusal iktidara ait ve de bedenler kamunun malı olarak “yaşamaya değmeyen hayatın” müdavimleri. “Yaşamaya izin verilenler” ise Bozdağ örneğinde olduğu gibi “Türk milletine hizmet etme aşkını” tadanlara lütfedilmekte ancak Yaşamaya değmeyen hayatlara karar veren iktidar isterse, bir ceset günlerce sokakta da bekletilir isterse kurtla kuşun insafına da terk edilir.”

“Arendt, Magna Carta'nın pratize edilmesinin yumuşak karnını göstermişti bize. Mülteci bir tarafta insan haklarının cisimleştiği şahsiyetti, fakat öte yandan tam da bu kimliği sebebiyle insan hakları kavramının radikal krizini temsil eden şahsiyetti de. Mükemmel bir insanın farazi varoluşu üzerine bina edilen insan hakları anlayışı mülteci kimliği ile tanıştığı ilk anda tuz buz olmuştu böylece. Buradaki mülteci kavramını “tecrit altında tutulan kişi” ile de değiştirebiliriz.”

mak veya tutuklanmak basit bir cezai müeyyideye hedef olmanın ötesine geçen mistik anlamlara sahip. Ülkenin ana akım medyası ve kamu otoritelerinin gözaltına almayı, tutuklamayı “medeni ölü”, “bitirme”, “arafta bırakma” gibi eskatolojik kavramlarla sunması dikkat çekici.

Öte taraftan hukuk bahsinde Magna Carta'nın “Hiçbir özgür insan hukukun dışında tutulamaz” kaidelerini hatırlamak gerek. Arendt, geçen yüzyılın ortalarında mülteci ile ulus devlet rejiminin kaderini birbirine bağlarken Magna Carta'nın pratize edilmesinin yumuşak karnını göstermişti bize. Mülteci bir tarafta insan haklarının cisimleştiği şahsiyetti, fakat öte yandan tam da bu kimliği sebebiyle insan hakları kavramının radikal krizini temsil eden şahsiyetti de. Mükemmel bir insanın farazi varoluşu üzerine bina edilen insan hakları anlayışı mülteci kimliği ile tanıştığı ilk anda tuz buz olmuştu böylece. Buradaki mülteci kavramını “tecrit altında tutulan kişi” ile de değiştirebiliriz. Gerçekten de ulus devlet sisteminde insanların güya kutsal ve dokunulamaz olan haklarının devletin rejiminde yaşanan totaliter değişimle birlikte tuzla buz olduğu aşikar. Bu durumda tıpkı mültecinin ulus devletin krizini temsil etmesine benzer şekilde tecrit altında tutulan da aslında ulus devletin krizini simgelemekte. Mülteci, doğum ile milliyet arasında sürekliliği kopartarak modern egemenliğin orijinal kurgusunu krize sokuyorsa tecrit altında tutulan da insan ile vatandaş, hak ile ulusal hukuk arasındaki orijinal kurguyu bozduğu için ulus devleti krize sokmakta. Tıpkı mülteci gibi tecrit altında tutulan da her ne kadar insan haklarından mahrum bırakılsa da onlar “hakların insanı”. 15 Temmuz'dan sonra İmralı'nın dünyaya kapatılmasının altında yatan sebeplerden birinin ülkedeki ulus devletin krizinin ama yalnızca kurumsal kriz değil felsefi krizi olduğu açık.

Peki günümüzde Öcalan örneğinde olduğu gibi bir vatandaş bütünüyle yasanın ve yargı denetiminin dışına nasıl çıkarılabilir? İnsan Hakları Mahkemesi'nin de izinden gittiği Alman hukuku bu tarz anomaliye açık bir geleneğe sahip açıkçası. Belli koşulların oluşması halinde Carl Schmitt'çi ekol “normun yürürlükte kalmaya devam ederek askıya alınabileceğini” ileri sürerek hukukun yasadışılaştırılmasına; yani yasayı, uygulamayarak uygulamaya cevaz vermekte. Burada ilginç olan durum İnsan Hakları Mahkemesi'nin, İnsan Hakları Sözleşmesi yürürlükte olduğu halde sözleşmenin İmralı'ya sokulmamasına göz yumması, hatta teşvik etmesi. “Batı'da hukuk, kraliyetin siparişi ile oluşmuştur” diyen Foucault yerden göğe kadar haklı görünüyor. Roboski ve ardından Öcalan kararında da görüleceği üzere Kürtlerin payına her daim majestelerinin hukukunun düşmesi başka türlü açıklanamaz zira.

KAMP

Tarihte ilk kampın İspanyolların sömürgesi Küba'daki halk ayaklanmasını bastırmak için mi yoksa İngilizlerin Boer savaşında mı inşa edildiği bir muamma. Burada önemli olan tam da kampın sömürgecilik geleneği ile olan bağlantısı. Kampın sömürgecilik ihtiyaçları için bir enstrüman olarak düşünülmesi iki manada önemli. İlki burada cari hukukun sömürenin tamamen keyfine bağlı olması, diğeri de sömüren devletin kendi ulusal hukukunu mümkün merteye kampın dışında tutması. Burada dikkati çeken ikinci şey kampın, hukukun veya ceza hukukunun dönüştürülmesinden değil sıkıyönetim veya olağanüstü halden türetilmesi.

Beri yandan Almanya'da kamp gerçeği Nazilerin öncesinde var olan bir kurumdu. Kişinin suç unsuru oluşturan herhangi bir davranışından bağımsız olarak sırf devletin güvenliğine yöneltililebilecek bir tehlikenin önüne geçilmesi için gözetime alınması (Schutzhaft) ceza hukukunun dışına taşan bir bağlama sahipti. Burada suç veya suç unsuru değil düşman ve/ya düşman hukuku söz konusu. Devlet vatandaşın suç fiilini soruşturmak yerine düşmanı olarak gördüğü unsuru kampa alarak gözetimine alıyordu. Doğal olarak bu tarz bir sistemde kampın her türlü hukuksal denetimden ve her türlü normal hukuk düzeninden tamamen bağımsız olduğu gerçeği tartışılmaz. Bu manada Arendt'in kampı, ölümün ve yaşamın dışında tarif etmesi doğru fakat eksiktir, zira kamp ölümün ve yaşamın dışında olduğu gibi hukukun da büsbütün dışında. Kamptaki kişi, gerçekte yalnızca tam anlamıyla hukukun dışına atılan veya hukukla ilgisi koparılan birisi değil, hukuk tarafından terk edilen kişi.

HÜLASA

Bütün bu tartışmalardan sonra İmralı, siyasal karar vericilerin gözünde "yaşamaya değmeyen hayatın" merkez üssünü temsil ederken, orada cari olan hukuk tam da "anlamı olmadan yürürlükte olan hukuk". Hülasa tecrit demek eninde sonunda ceza yasalarının veya hiç değilse infaz hukukunun cari olduğu bir olgusal sorunu ima eder. Oysa İmralı'nın benzersizliği oraya yasaların hiçbir şekilde sızması. Velhasıl Rıfat Ilgaz'ın "en değme adam bile burada altı aydan fazla duramaz" dediği İmralı, inşa edilmekte olan yeni rejimin kusursuz bir simülasyonu.

" Devlet vatandaşın suç fiilini soruşturmak yerine düşmanı olarak gördüğü unsuru kampa alarak gözetimine alıyordu. Doğal olarak bu tarz bir sistemde kampın her türlü hukuksal denetimden ve her türlü normal hukuk düzeninden tamamen bağımsız olduğu gerçeği tartışılmaz. Bu manada Arendt'in kampı, ölümün ve yaşamın dışında tarif etmesi doğru fakat eksiktir, zira kamp ölümün ve yaşamın dışında olduğu gibi hukukun da büsbütün dışında. Kamptaki kişi, gerçekte yalnızca tam anlamıyla hukukun dışına atılan veya hukukla ilgisi koparılan birisi değil, hukuk tarafından terk edilen kişi."

1- Giorgio Agamben, Kutsal İnsan, Ayrıntı Yayınları

2- Giorgio Agamben, Olağanüstü Hal, Varlık yayınları

3- Hannah Arendt, Totalitarizmin Kaynakları, İletişim Yayınları

4- Michel Foucault, Toplumun Savunmak Gerekir, YKY Yayınları

5- Achille Mbembe, Nekro Siyaset, www.ayrintidergi.com.tr/nekro-siyaset/, Çev: Abdurrahman Aydın

6- Jacques Derrida, Nietzsche'nin Şöleni, Otonom Yayıncılık

7- Fırat Aydınkaya, Türkiye'de Rejim Olarak Faşizm Meselesi, Birikim Dergisi, sayı 330

Başım sessizliğe, dilsizliğe değiyor sanki: Z.'ye günlük/mektup

Z., 23 Mart'ın sabahında, daha ezanlar okunmamışken alınacağımı bilmezdim, beklemiyordum. Baharı bekliyordum ben, çiçeğe duran mevsimin güzel kahvaltılarını. Hem İzmir'in kitap fuarı yaklaşıyordu, 21 Nisan'da Hilmi Yavuz Hoca'yla programım vardı...

(23 Mart- 2 Nisan)

Z.,

Gözaltı, tutukluluk, mahkumiyet... "İktidar"ın belirişı, özgürlüğün yitimi, hapisanenin doğuşu... İktidarın dönüşümü, Panopticon, özgürlüğün imkansızlığı, birey/insanın ölümü...

DIŞARI'dayken baktığım, bakıp gördüğüm, görüp üzerinde düşün-
düğüm, düşünüp okuduğum, okurken yazdığım bir evrendi bu.

Oldu bir şey Z., gözaltına alındım, tutuklandım, bir hapisaneye ko-
nuldum. DIŞARI'dayken görüp anlamaya çalıştığım bir İÇERİ'deyim
şimdi.

Çok erken fark ettim: düşünüp yazmak ile yaşayıp hissetmek arasın-
daki mesafe giderilemez. Bildiğimizi yaşamadan bilmiş olmayız as-
lında. Anlayacağın, bildiğimi yaşıyorum şimdi. Aliya İzzetbegoviç'in
"Özgürlüđe kaçışım" dediği hal ile tarif edebileceğim okuma/yazma
serüvenim böylelikle ete-kemiđe bürünüyor. Meselenin güncel yoru-

NIHAT DAĞLI

12 HAZİRAN 2018

munu yaparsam, Kafka'nın DAVA'sı bütün heybetiyle karşıma dikiliyor. Bu sıralar, okuyup geçtiğim bu roman, içimden geçiyor.

Z., 23 Mart'ın sabahında, daha ezanlar okunmamışken alınacağı-mı bilmezdim, beklemiyordum. Baharı bekliyordum ben, çiçeğe duran mevsimin güzel kahvaltılarını. Hem İzmir'in kitap fuarı yaklaşıyordu, 21 Nisan'da Hilmi Yavuz Hoca'yla programım vardı. Her cumartesi Z Kitap-Café'de "Başka Okumalar" başlığı altında kitap söyleşilerim başlamıştı. 24 Mart'ta Zweig'in Satranç'ını konuşacaktım. Evet, ansızın oldu gözaltına alınmam; ölüm gibi yani, habersiz oldu. Suçun konusu olabilecek fiillerin faili değildim ki, beklediğim bir şey olsun. Ben, bilgisayarım ve cep telefonum alınıp polis merkezine götürüldüğümde tedirgin değil, şaşkındım. Evden ayrılırken hasta yatan annemin ellerinden dahi öpmedim, ifadeden sonra hemen geri dönecektim. Dönemedim ama...

14 NİSAN 2018

Sabah 07.30 gibi kapısı açılan bir avlumuz var Z. Eni 5-6, uzunluğu 10-15 metre olan betondan bir avlu. Betona basıyoruz bolca. Sağa döndüğümüzde duvar, sola baktığımızda duvar dikiliyor karşımıza. Önü duvarlarla kesilen, hiçbir yere varmayan aralıksız adımlar atmayı öğrendim. (Neyse, adına volta denen bu yürüyüş biçimini ayrıca yazacağım.) Bizim avlu diyordum, işte ben ona "göge bakma durağı" diyorum. Turgut Uyar da, şiir de affetsin, bu avluya "göge bakma durağı" demem; hemen her sabah ve açık olduğu sürece oradan göge bakmam sebebiyledir. Sabahları, avluya açılan kapı gürültüyle açıldığında kendimi dışarı atıyorum. Kameralar şahittir, avluya ilk çıkan ben oluyorum genellikle. Çıkıyor, başımı göge dikiyor, jiletli dikenlerle örtülmüş avlumuzdan görülen baklava dilimi göge bir süre bakıyor, sonra gözlerimi kapatıp baktığımı, DIŞARI'yı içime çekiyorum.

Z., APS ile gönderdiğin mektubun üzerindeki tarihe bakınca fark ettim. Silivri'ye ulaştığı günün sabahında (14 Nisan), ben, kendisi de tutuklu avluda göge bakıp yürürken, "Z..." diye ünlediğimi hatırlıyorum. İçimden geçmiştin sen, birlikte İbrahim Şahin Hoca'dan Oğuz Atay'ı dinlediğimiz günü düşünmüştüm. O sabahı, Varyant'tan İzmir'i, Körfez'i seyrettiğimiz vakitleri...

25 NİSAN 2018

36 kişiyle paylaştığım koğuşun kapalı görüşü salı günü gerçekleşiyor. Malum, benim aile, birinci dereceden akrabalar İzmir'de olduğu için kapalı görüşe çıkma imkanım olmuyor. İzmir-İstanbul arası mesafe, bunun ekonomik maliyeti... Aslında kimsenin gelmesini de istemiyorum. 20-25 dakika kadar, duvar ve cam ile bölünmüş bir mesafede telefon ahizesiyle konuşulabiliyor. Hem bu sıralar, düştüğüm bu İÇERİ'den zor çıkabiliyor, konuşabiliyorum. Konuşmakta, yazmakta zorlandığım bir dönem. İÇERİ'den gördüğüm DIŞARI tam bir çöl. Çöle, insansızlığa konuşmak veya seslenmek ağır geliyor insana.

" Sabahları, avluya açılan kapı gürültüyle açıldığında kendimi dışarı atıyorum. Kameralar şahittir, avluya ilk çıkan ben oluyorum genellikle. Çıkıyor, başımı göge dikiyor, jiletli dikenlerle örtülmüş avlumuzdan görülen baklava dilimi göge bir süre bakıyor, sonra gözlerimi kapatıp baktığımı, DIŞARI'yı içime çekiyorum."

“Ben böyle konuşunca avukatım gülmeye başladı. “Nihat Bey” dedi, “Cumhuriyet Gazetesi’nin davasından buraya geliyorum. Bence kendinizi yormayınız; hukukun değil siyasetin konusunuz. En iyisi okumalarınızı sürdürün, yazmak için bir yere kapatıldığınızı düşünün. Bu arada unutmayayım, İzmir’den Z. Hanım aradı, durumunuzu öğrenmek istedi. Size mektup yazmış, aldınız mı bilmiyorum.”

“Z...” dedim, “Aramış beni, mektup yazmış.”

Z., Silivri ırmağının kenarına oturup ağladım o an. DIŞARI büsbütün çöl değilmiş aktı içime öylece.”

Görüşe çıkmayınca, görüşebildiğim tek kişi avukatım oluyor. Sağ olsunlar, artık kapatılmış bulunan İzmir Mazlum-Der’den arkadaşlarım Süphan Erkan, M. Arif Koçer ve Mehmet Gün’ün aramasıyla, Ali Bulaç’ın da avukatlığını yapan Mehmet Ali Devecioğlu Bey avukatlığımı üstlendi. Silivri’deki ilk görüşmemi bugün kendisiyle yaptım. Cumhuriyet Gazetesi’nin davasını izlemiş, arkasından bana uğramış.

“Nasılsın? diye sordu.

“Çok gülüyorum.” dedim. “Kafka’nın Davası’na kahraman olarak ekleneceğimi bilmiyorum, beklemiyordum. Her gün yüzlerce insanın girip alışveriş yaptığı N-T Kitap Mağazaları’ndan benim de alışveriş yapmam; editör/yazar olarak çalıştığım yayın grubunun yayın yönetmeniyle (11 yıl içinde) 63 kez telefon görüşmemin olması; maaşımın yatırıldığı Bank Asya’daki mevduat hesabıma ATM’den yatırdığım ve bir hafta kadar sonra çektiğim 5 bin lira gibi bir paranın görülmesi; yayın grubuna atanan kayyım heyetinde dahi yayını sürdürülen bir dergide, 2015 yılında yazımın yayınlanmış olması beni bir terör örgütü üyesi şüphelisi yapabiliyormuş. Bu halin, bu değerlendirmenin kudretini, imkanını, ruh durumunu anlamaya çalışırken; sık, kederli bir gülüşle yaralanıyorum. Kalbim acıyor.”

Ben böyle konuşunca avukatım gülmeye başladı. “Nihat Bey” dedi, “Cumhuriyet Gazetesi’nin davasından buraya geliyorum. Bence kendinizi yormayınız; hukukun değil siyasetin konusunuz. En iyisi okumalarınızı sürdürün, yazmak için bir yere kapatıldığınızı düşünün. Bu arada unutmayayım, İzmir’den Z. Hanım aradı, durumunuzu öğrenmek istedi. Size mektup yazmış, aldınız mı bilmiyorum.”

“Z...” dedim, “Aramış beni, mektup yazmış.”

Z., Silivri ırmağının kenarına oturup ağladım o an. DIŞARI büsbütün çöl değilmiş aktı içime öylece.

27 NİSAN 2018

Z., on altı gün önce APS ile gönderdiğin zarf/mektup bugün ulaştı bana. Avluda, Spinoza ile ilgili bir kitap okurken çağrılıp mektubun teslim edildi. Mümkün olan en tenhaya çekilip zarfın içindekileri çıkardım. Yazdığın mektupların ikinci okuyucusu olacaktım. Malum, ilk okumayı, cezaevi okuma komisyonu yapıyor. (Okusunlar da, mührü metnin üzerine basıp birkaç kelimeyi okunamaz hale getirmeseler.)

Evet, zarftan bir değil, üç mektup çıktı, ne güzel! 30 Mart, 2 Nisan ve 8 Nisan’da yazılmış üç mektup... Bu mektupları, binlerce cümle kurmuş, on kadar kitap yazmış bir insan/ yazar olarak değil de, yatılı bölge okuluna yazdırılarak habitatından kopmuş garip ve yetim bir çocuk aldı sanki. Mektubun mektup değildi Z., çöle atılmış olanın kalbinden tutan eldi. Alıp bana seni getirdi, insansız kalmadığımı yaşattı. DIŞARI’yla doldum

o an, bir aydır bıraktığım sigaraya bırakmak istedim kendimi. (Evet, buralara düşünce sigarayı bırakmak durumunda kaldım. Burada sigaraya 300 lira vermek zor geldi.)

28 NİSAN 2018

Toprağı, denizi, şimdilerde çıldırmış dağ yamaçlarını, çiçeklenmiş ağaçları getiren mektuplarına bugün cevap yazıyorum. “Dışarıda bahar varken, içeriden dışarıya bir mektup uçurayım.” dedim.

Kazancakis, bahar için, “Tanrı’nın kahkahası” der. Z., şimdi yaşadığım yerden Tanrı’nın kahkahası duyulmuyor, görülmüyor. Ne bir toprak parçası ne de bir ağaç var gördüğüm. Dedim ya, jiletli tellerle örtülmüş bir avludan görülen gökyüzü parçası sadece. Arada bir geçen kargalar ve uçaklar sayılmazsa varlığa dair göze çarpan bu kadar.

Cezaevi burası, yoksulluğun yurdu, varsılığın minimuma inmesi... Bilirsin, varsıl biri değilim, bütün sahipliklerden azadeyim. Eş yok, çocuk yok. Babadan yadigar hasta bir annem, sonra kardeşler işte. Yok, kitaplarımı unutamam. Sahip olduğum tek şey onlar. Ama şimdi onlardan da yoksunum. Yanı başımdan ayırmadığım klasiklerimi evden isteyemem. İsteyemem çünkü hepsinin altı çizili. Altı çizili kitaplar cezaevine sokulamıyor, çıkarılmıyor da.

Z., demem şu ki, hep olduğu gibi tek ihtiyacım kitap! Ancak bunu istemiyor, beklemiyorum. Kitabı istemek, kitabın gelmesi epey masraflı ve çok zaman alıyor. Cezaevi kütüphanesinden bu ihtiyacı karşılamaya bakıyorum. Hem koğuş arkadaşlarımla bir kısmı ciddi kitap okuru. Edebiyat dergileri geliyor mesela. Burada kendi okurlarımla karşılaşmak da varmış.

Canın sağ olsun Z., varlığını çok daha güzel hissettirdin. Bugünler geçecektir. Karamsar değilim; ülke kendi hikayesinden geçiyor. İçinden geçtiğimiz bu çok ilginç zamanlar içimizden de geçerek hakikati, asıl olanı gösteriyor. Üzgün değil, kederliyim. Var oluşumun esaslı, hakikatli mevsimi oldu bu yıllar; yıkarken inşa etti. Koyu ve derin bir yas havası içinde olsam da, kötü değilim. Dedim ya, telvesi bol bir kederim var sadece. Uzun bir gece bu. Dili olmayan, dile sığıp oturmayan bir gece. Öyle, Şule Gürbüz, “Dile gelebilene dert denir mi?” diye soruyordu.

Buradan, burayı, burada olup bitenin içimdeki yankısını, ışığını, karanlığını yazar mıyım, yazabilir miyim, emin değilim. Esaslı bir yıkımın gürültüsü içinde seyre dalmayı yeğliyorum aslında. Dil çok gerilerde, aşığalarda kaldı. Başım sessizliğe, dilsizliğe değişiyor sanki. Daha da çıkarsam yukarı, büsbütün susacağım. Suçluluğum gibi, suskunluğum da garip.

İçeri’den Dışarı’ya çok selam.

“ Cezaevi burası, yoksulluğun yurdu, varsılığın minimuma inmesi... Bilirsin, varsıl biri değilim, bütün sahipliklerden azadeyim. Eş yok, çocuk yok. Babadan yadigar hasta bir annem, sonra kardeşler işte. Yok, kitaplarımı unutamam. Sahip olduğum tek şey onlar. Ama şimdi onlardan da yoksunum. Yanı başımdan ayırmadığım klasiklerimi evden isteyemem. İsteyemem çünkü hepsinin altı çizili. Altı çizili kitaplar cezaevine sokulamıyor, çıkarılmıyor da.”

Cezaevi hasta tutsakları iki kere cezalandırıyor

Cezaevinin hasta tutsaklar için iki kere cezalandırma olarak anlaşıldığını ve bu anlayışın yaşam hakkını alenen gasp ettiğini görüyoruz. Doktor takibi altında olması gereken hasta tutsakların ne ilaçlarını düzenli alabilme şansı var ne de doktora kontrol için zamanında gidebilme şansı. Tüm bu şanslar tamamen idarenin veya kolluk kuvvetlerinin inisiyatifi altında.

SİBEL ÇAPRAZ

Bilindiği gibi Türkiye cezaevlerinde 950'ye yakın hasta tutsak bulunuyor ve bu tutsakların 400'e yakını kritik aşamada yani ağır hasta tutsaklardan oluşuyor (sayı daha fazla da olabilir). Mevcut cezaevi koşulları göz önünde bulundurulduğunda buna OHAL sürecini de eklersek tablonun korkunç yüzünü görmüş oluruz. Tika basa dolan koğuşlarda hasta, yaşlı ve çocuk sayıları da git gide artmış durumda. Cezaevinde yaşlı bir annenin cezaevini kaldıramadığı kadar küçücük çocukların da anlam dünyasını daraltmaya kadar vicdan perdelerinin örtük olduğu bir döneme tanıklık ettim. Ağır hasta tutsakların yaşamaya "evet" dedikleri anda yaşamak için can çektiikleri zamanı da gördüm ve yaşadım. Eğer bir gün olur da yaşamın kıyısında bulursanız kendinizi Ergin Aktaş'ın iki eli olmadan yaşama nasıl sarıldığına, ya da 80 yaşındaki "Sise" ananın yılmayan iradesine bakın. Süreyya Bulut'un 23 yıldır tek gözüyle güzelleştirdiği kocaman dünyasına, tekerlekli sandalyeye mahkum Ahmet Hami'ye ve bunlar gibi yüzlerce hasta tutsağı hatırlayın. Ha

08 HAZİRAN 2018

bunları yapamıyorsanız dört duvar arasında anlam veremediği, kuşları hapisane duvarlarına çizilen figürlerle tanıyan Miraz bebeğin gözlerinin içine bakın. Gayri-insani bir şekilde yaşam hakları gasp edilmiş bu insanların tek amacı var o da “yaşamak”.

Bir yıl boyunca bu şartlar altında ben de yaşadım. Koğuştaki arkadaşların arasında kalmak her zaman bir avantajdır. Bu bağlamda yaşamımı birlikte kaldığım arkadaşlarıma borçluyum. Onlardan aldığım güç yaşam enerjimi artırdı, umudumu yükseltti. 15 ve 16. ameliyatlarımı tahliye sonrası oldum. Tedavilerim devam ediyor iki ameliyatımı da önümüzdeki günlerde olacağım. Bu kadar uzun süre tutulmasaydım içeride belki daha kısa sürede ve eksiksiz tedavi olabilecektim. Ya da en azından parmaklarımın sakat kalmasının önüne geçebilecektik. Tedaviye ihtiyacı olan hasta birini cezaevine koymanın tek amacı var o da sakat bırakmak ya da ölüme terk etmek. Cezaevlerinin koşulları iyileştirici olmadığı müddetçe bu niyet hep böyle okunacaktır.

Hapishane yönetimleri hasta tutsaklarla pek fazla uğraşmak istemezler. Bu nedenle başlarından savmak için her türlü yolu denerler. Bunlarla baş etmenin en büyük yolu haklarınızı bilerek onların karşısında durabilmenizdir. Haklarınızı aradığınız zaman da iyi olmuyorsunuz onların gözünde. Haklarınızı kabullendirmek için sürekli bir tartışma yaşanır ve bu tartışmanın sonucunda siz hep suçlu konumunda olduğunuz için hakkınızda sürekli tutanaklar yazılır ve bunlar mutlak cezaya çevrilir. Genelde tüm mahkumların yaşadığı ama özelde hasta tutsakların maruz kaldığı bir durumdur bu. Örneğin yakın bir tarihte sağ gözü görmeyen, Wernicke-Korsakoff hastası Süreyya Bulut koğuşunda kan kusuyordu. Arkadaşları hemen durumu gardiyanlara bildirdi fakat gardiyanların insanlık dışı tavrıyla karşılaştı. Birkaç gün sonra durumu ağırlaşınca Sürreya Bulut hastaneye kaldırıldı. Tabii bu aşamaya gelinceye kadar arkadaşları ve idare arasında tartışmalar geçti. Yani durumun ciddiyeti iyice nüksetmeden kendinizi inandıramıyorsunuz.

Cezaevinin hasta tutsaklar için iki kere cezalandırma olarak anlaşıldığını ve bu anlayışın yaşam hakkını alenen gasp ettiğini görüyoruz. Doktor takibi altında olması gereken hasta tutsakların ne ilaçlarını düzenli alabilme şansı var ne de doktora kontrol için zamanında gidebilme şansı. Tüm bu şanslar tamamen idarenin veya kolluk kuvvetlerinin inisiyatifi altında. Ya revire zamanında çıkamazsınız ya da kolluk kuvvetlerinin personel eksikliği bahanesi ile karşı karşıya kalırsınız. Bakırköy Kadın Cezaevi'nde bulunan ve doktor gözetimi olmadan tek bir ilaç dahi kullanamayan Fatma Tokmak her an ölüm riskiyle karşı karşıya. İdareye göre ise tüm sağlıklı insanlar aniden düşüp ölebilirlermiş. Bu kadar sıradan ve basit düşünen bir zihniyet ile karşı karşıyadır hasta tutsaklar. Tüm bu insanlık dışı yaklaşım ve uygulamalara karşın yaşama direnci gösteriyor hasta tutsaklar. Hepsininde ortak bir amacı var o da özgür koşullarda tedavi olabilmek.

Bir de işin çıkmaz boyutu var o da revir tipi cezaevi. (Revir tipi cezaevi Türkiye'de Menemen ve Metris R tipi cezaevleri olmak üzere sadece iki tane.). Buralar hasta tutsakların sözde kısa süreli tedavileri için düşünülmüş fakat tam tersine hasta tutsaklar burada sadece ölüme terk edi-

“ Bakırköy Kadın Cezaevi'nde bulunan ve doktor gözetimi olmadan tek bir ilaç dahi kullanamayan Fatma Tokmak her an ölüm riskiyle karşı karşıya. İdareye göre ise tüm sağlıklı insanlar aniden düşüp ölebilirlermiş. Bu kadar sıradan ve basit düşünen bir zihniyet ile karşı karşıyadır hasta tutsaklar. Tüm bu insanlık dışı yaklaşım ve uygulamalara karşın yaşama direnci gösteriyor hasta tutsaklar. Hepsininde ortak bir amacı var o da özgür koşullarda tedavi olabilmek.”

“ Hasta tutsakların mevcut sorun ve sıkıntıları bu ülkenin utanç tablosudur. Bu utancı ortadan kaldıracak tek sorumlu da mevcut hükümettir. Kamuoyunun bu konuda yeterince duyarlı olmadığını düşünüyorum. Uzun süreli açlık grevlerinin tahribatları ağır olur ki bunlar zaten ağır hasta insanlar. Böylesi korkunç bir tablo varken sessizlik bozulmalı. ”

liyor. Oraya giden hastaların birbirinden çok farklı sağlık sorunları var. Ve yine tedavi edilmek için başka bir hastaneye götürülmek zorunluluğu var çünkü cezaevinde uzman doktor bulunmuyor. Hastane de şehir merkezinde ve bir saatlik yol gidiliyor. Cezaevinde tedavi odaları yok, eğer fizik tedavi ihtiyacınız varsa aile görüş salonunda kurulmuş bir hasta yatağında, ilkel koşullarda tedavi olabilirsiniz. Ayrıca tüm hastalar hücrelerde tutuluyor. Ergin Aktaş'ın iki eli yok ve astım koah hastası, diğer mahkum Ahmet Hami'nin belden aşağısı felçli ve Hami tekerlekli sandalyeye mahkum.

İki mahkum bir süre önce cezaevi koşulları, tedavi haklarının sunulması ve sevk taleplerinin kabul edilmesi amaçlı 36 gün açlık grevine girmişlerdi. Bu taleplerinin derhal karşılanması gerekirken, tutsakları aynı hücreye koydular. Normal şartlarda orada mahpusların bir araya gelmesi yasak. Doğal olarak bir tek görüşçünü yani aileden birinci dereceden olan yakınınızı görebiliyorsunuz tabii yakın oturan varsa. Eğer yoksa insanlardan izole ediliyorsunuz. Banyo kapıları ve havalandırmalar kameralarla 24 saat gözleniyor. Tuvalet hücrenin içinde ve açıkta. Yaz aylarında lağım kokusundan hücre tam bir işkenceye dönüşüyor. Hiçbir sosyal etkinlik yok olsa da siyasi mahkumlar bu etkinliklerin dışında tutuluyor. Bu sorunları dile getirecek muhatap bile bulamıyorsunuz. Varlar ama sorumluluklarından kaçıyorlar. Bunları orada 3 buçuk ay kalmış biri olarak anlatıyorum. Daha öncede röportajlarımda anlattım ama maalesef ayrıntıları yazılmadı.

Hasta tutsakların mevcut sorun ve sıkıntıları bu ülkenin utanç tablosudur. Bu utancı ortadan kaldıracak tek sorumlu da mevcut hükümettir. Kamuoyunun bu konuda yeterince duyarlı olmadığını düşünüyorum. Uzun süreli açlık grevlerinin tahribatları ağır olur ki bunlar zaten ağır hasta insanlar. Böylesi korkunç bir tablo varken sessizlik bozulmalı. Mesela bağımsız kişilerden oluşan hak savunucuları bir araya gelip bir komisyon oluşturabilir. Özellikle Menemen R Tipi Cezaevi'nin mercek altına alınıp oradaki insanlık dışı yaklaşım ve koşullarının açığa çıkması gerekmektedir. Yönetimi hakkında da soruşturma açılmalıdır. Ayrıca Adalet Bakanlığı'na da çağrıda bulunmak istiyorum. Çok geç olmadan ağır hasta tutsaklar bir an önce serbest bırakılmalı ve tedavilerinin dışarıda, ailelerinden destek alarak sağlıklı koşullarda yapmalarının önü açılmalıdır.

Hasta tutsaklardan bu kadar korkmamalı, onları bu kadar dışlamamalıdır. Bu konuda sadece kendi yasalarını bile uygulayarak sakatlanma ya da ölüm risklerini en aza indirebilir veyahut tamamen ortadan kaldırabilirler. Yeni ölüm haberlerini almadan herkesin bu konuda duyarlı davranıp tepkilerini ortaya koyması gerekmektedir. Hasta insanların yaşam haklarının geri verilmesi gerektiği ve hasta insanların yerinin cezaevleri değil hastaneler olduğunu bir kez daha hatırlatmak gerektiğini düşünüyorum. Bu arada Ergin Aktaş için başlattığım imza kampanyası devam ediyor, change.org üzerinden duyarlı herkesin desteğini bekliyoruz.

Kitaplarda 'Cezaevi'...

Bulut Falı / Bir BDP'linin Cezaevi Tanıklığı

Yazar: **Büşra Ersanlı**
Yayınevi: **Can Yayınları**
Baskı Yılı: **2012**
Sayfa Sayısı: **400**

Mamak Cezaevi Günlüğü

Yazar: **Selahattin Şenliler**
Yayınevi: **Yüzde İki Yayınları**
Baskı Sayısı: **2019**
Sayfa Sayısı: **288**

Türkiye'de Siyasi Mahkumların Kapatılması ve F Tipi Cezaevi

Yazar: **Barış Can**
Yayınevi: **Öteki Yayınevi**
Baskı Yılı: **2015**
Sayfa Sayısı: **218**

Kaktüsler Susuz Da Yaşar - Kadınlar Mamak Cezaevini Anlatıyor

Yazar: **Kolektif**
Yayınevi: **Dipnot Yayınları**
Baskı Sayısı: **2011**
Sayfa Sayısı: **424**

Kitaplarda 'Cezaevi'...

Diyarbakır 5 No'lu

Yazar: **Bayram Bozyer**

Yayınevi: **İletişim Yayınları**

Baskı Yılı: **2013**

Sayfa Sayısı: **200**

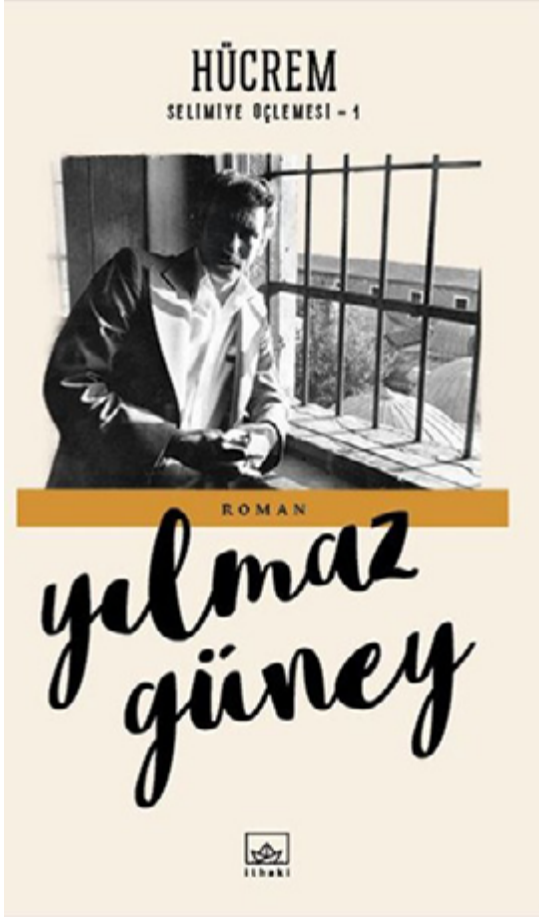
Adını Kader Koyduk Kadın Açık Cezaevinden Notlar

Yazar: **İlkay Savcı**

Yayınevi: **Phoenix Yayınevi**

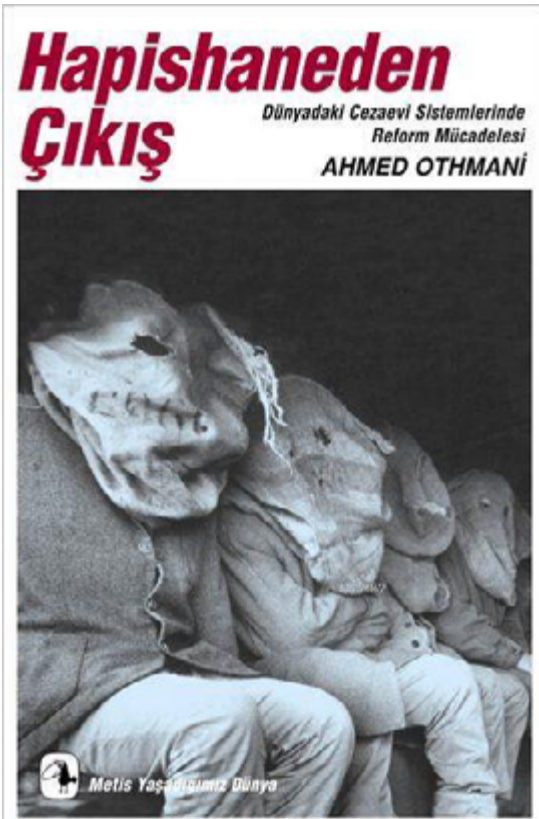
Baskı Sayısı: **2004**

Sayfa Sayısı: **274**

Hücrem-Selimiye Üçlemesi 1

Yazar: **Yılmaz Güney**
Yayınevi: **İthaki Yayınları**
Baskı Yılı: **2017**
Sayfa Sayısı: **136**

Hapishaneden Çıkış Dünyadaki Cezaevi Sistemlerinde Reform Mücadelesi

Yazar: **Ahmed Othmani**
Çevirmen: **Işık Ergüden**
Yayınevi: **Metis Yayıncılık**
Baskı Sayısı: **2003**
Sayfa Sayısı: **128**